

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
NAKIŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ATÖLYE VE MESLEK DERSİ ÖĞRETMENLERİ İLE GENEL BİLGİ
DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN DAĞILIMINDAKİ DENGESİZLİK
NEDENLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Fadime SERBES – 02286011

Tez Danışmanı
Yrd.Doç. Gönül YILMAZKURT

Ankara 2006

T.C.

Gazi Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Fadime SERBES'E ait (Atölye ve Meslek Dersleri Öğretmenleri ile Genel Bilgi Dersi Öğretmenlerinin Dağılımındaki Dengesizlik Nedenlerinin Karşılaştırılması) adlı çalışma jürimiz tarafından Nakış Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı):

Üye :

Üye :

ÖZET

Bu araştırmada Atölye Ve Meslek Dersi Öğretmenleri İle Genel Bilgi Dersi Öğretmenlerinin Dağılımındaki Dengesizlik Nedenlerinin Karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Araştırma tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Bu amaçla Türkiye’deki mesleki eğitim fakülteleri, eğitim fakülteleri, genel liseler, meslek liseleri, meslek liselerinde görev yapan öğretmen sayıları, öğrenci sayıları, genel liselerde görev yapan öğretmen sayıları, öğrenci sayıları, okullardaki öğretmen ihtiyacı, mezunların iş durumları, mesleki eğitimin sorunları, belirlenmiş ve öğretmen dağılımındaki dengesizlik nedenlerinin karşılaştırılması yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini M.E.B, Türkiye’deki mesleki eğitim fakülteleri, eğitim fakülteleri, meslek liseleri ve genel liseler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı genel liseler, meslek liseleri ve eğitim fakülteleri ile mesleki eğitim fakülteleri oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen bulguların özeti aşağıda verilmiştir.

1- Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmenliği meslek haline getirmek için önemli yasal çalışmalar yapılmıştır.

2- 1982 yılında öğretmen yetiştiren kurumlar M.E.B. ‘den üniversitelere devredilmiştir.

3- Liselerde okutulan dersler temel olarak 3’e ayrılır:

-Ortak Genel Kültür Dersleri

-Alan / Kültür Dersleri

-Alan / Bölüm Seçmeli Dersleri

4- Ülkemizde Genel Ortaöğretimde 1 338 768 öğrenci, 71 344 öğretmen bulunmaktadır.

5- Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretim için öğretmen yetiştirme 1930’lu yıllarda sistematik biçimde ele alınmış ve bu amaçla okullar kurulmuştur.

6- Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedir. Bunlar:

- Teknik eğitim fakülteleri
- Mesleki eğitim fakülteleri
- Ticaret ve turizm eğitimi fakültesidir.

7- Mesleki ve teknik lisede 1 252 584 öğrenci , 72 373 öğretmen bulunmaktadır.

8- İstihdam analizinin yapılmayışı buna bağlı olarak mesleki ve teknik eğitimde program esnekliğinin sağlanmayışı , piyasa ihtiyaçları ile uygulanan programlar arasında farklılıklar oluşturmaktadır. (Akyüz,1994,330)

9- Mesleki ve teknik eğitime giriş esnasında yeterli düzeyde rehberlik ve yönlendirme yapılamamaktadır.

10- Ülkemizde mesleki eğitimin tanıtımı ve önemi yeterince yapılamamaktadır.

11- Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmenlerin dağılımındaki dengesizlik nedenlerinin karşılaştırılması ve bu konuda yapılacak araştırmalara ışık tutması amacıyla öneriler geliştirilmiştir.

ABSTRACT

In this research, it has been aimed the comparison of reasons of imbalance in the distribution of teachers' Workshop and Vocational Lesson and General Knowledge Lesson.

The research is a descriptive research based on scan model. With this aim the number of teachers working at vocational education faculties, education faculties, general high schools, vocational high schools, the number of teachers working at high schools, the number of students at high schools, the need of teachers at schools, employment of graduates, problems of vocational education have been determined and the comparison of reasons of imbalance in the distribution of teachers' has been made.

Ministry of National Education (MNE), vocational education faculties, education faculties, vocational high schools, and general high schools in Turkey comprise the base of the research.

General high schools, vocational schools of MNE, education faculties and vocational education faculties comprise the exemplification of the research.

The summary of the findings obtained in the framework of the research is as follows:

1- Important legal works have been done to make teaching a job during the first years of Republic.

2- Teacher training institutions were transferred from MNE to universities in 1982.

3- The subjects thought in high schools are divided basically into three parts:

- Common Cultural Subjects
- Field/Cultural Subjects
- Field/Section Selective Subjects

4- There are 1338 768 students, 71 344 teachers in General Secondary Education in our country.

5- Teaching training for vocational and technical secondary education in Turkey has been systematically treated and schools have been founded for this reason.

6- Teachers working at vocational and technical secondary institutions at education faculties.

And are as follows:

- Technical education faculties
- Vocational education faculties
- Trade and tourism education faculties

7- There are 1 252 584 students, 72 373 teachers at vocational and technical high schools.

8- Employment, having not been made the analysis and therefore programme flexibility, having not been provided at vocational and technical education leads to a gap between the market needs and applied programmes.

9- During introduction to the vocational and technical education, guidance and direction can not be realized adequately.

10- Introduction and importance of the vocational training can not be realized adequately in our country.

11- As a result of the research findings, suggestions have been developed aiming the comparison of reasons of imbalance in the teachers' distribution and illuminating the researchs to be carried out on this issue.

ÖNSÖZ

Bu araştırmada Atölye Ve Meslek Dersi Öğretmenleri İle Genel Bilgi Dersi Öğretmenlerinin Dağılımındaki Dengesizlik Nedenlerinin Karşılaştırılması, Türkiye’deki mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen sayıları ,öğrenci sayıları , uygulanan program, genel liselerdeki öğretmen sayıları , öğrenci sayıları, uygulanan program, Türkiye’nin öğretmen ihtiyacı ,cumhuriyetten günümüze öğretmenlik tarihi , mesleki eğitimin önemi ve sorunları araştırılarak; yapılacak araştırmalara ışık tutması hedeflenmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünü , giriş, araştırmanın amacı,önemi, ikinci bölümünü konu ile ilgili yapılan araştırmalar ,üçüncü bölümünü yöntem, dördüncü bölümünü , bulgular ve yorumlar, beşinci bölümünü ise sonuç ve öneriler oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın yapılmasında bir çok kişi ve kurum destek sağlamıştır.Öncelikle değerli görüşleri ve sevecen kişiliği ile her zaman desteklerini esirgemeyen tez danışmanım sayın Yrd.Doç. Dr. Gönül YILMAZKURT’ A sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmamı yaparken gösterdikleri her türlü yardımdan dolayı İl Milli Eğitim Müdürlüklerine , Milli Eğitim Bakanlığına , Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarına , tez çalışmam sırasında yardımlarını ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Latif Serbes’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.
Araştırmamın eğitime küçük de olsa katkı getirmesi dileğimle...

Ankara 2006

Fadime SERBES

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET.....	i
SUMMARY.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix

BÖLÜM I

1. GİRİŞ.....	1
1.1.PROBLEM.....	1
1.1.1 Türkiye’de Başlıca Öğretmen Yetiştirme Modelleri.....	3
1.1.1.a. Öğretmen Okulları.....	3
1.1.1.b. Köy Enstitüleri.....	4
1.1.1.c. Eğitim Enstitüleri.....	5
1.1.1.d. Yüksek Öğretmen Okulları.....	6
1.1.2. Mesleki Eğitime Öğretmen Yetiştiren Kurumlar.....	8
1.1.3. Meslekî Teknik Eğitim.....	11
1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	12
1.3.ARAŞTIRMANINÖNEMİ.....	13
1.4.SAYILTILAR.....	14
1.5.SINIRLILIKLAR.....	15
1.6.TANIMLAR.....	16

BÖLÜM II

2. YÖNTEM.....	17
2.1. Araştırmanın Modeli.....	17
2.2. Evren ve Örneklem	17
2.3. Veri Toplama araçları.....	18
2.4. Verilerin Toplanması.....	18

BÖLÜM III

3.1. Eğitimde Mevcut Durum.....	19
3.2. Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılmasında Yürütülen Çalışmalar .	23
3.2.1 İlköğretim.....	24
3.2.2. Ortaöğretim Alan Öğretmenliği.....	25
3.2.3. Genel Hususlar.....	26
3.2.4. Sertifika Programları.....	30
3.3. Öğretmen Atama ve Yer Değiştirmelerindeki Uygulamalar.....	30

3.3.1.	Öğretmen Atamaları	30
3.3.2.	Türkiye`nin Öğretmen İhtiyacı	37
3.3.3.	Atölye Meslek Dersi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi	37
3.3.4.	Öğretmen Yetiştiren Kurumlara Öğrenci Seçimi	45
3.3.5.	Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Görev Yapan Eğiticiler	47
3.3.6.	Eğitim Programları	48
3.3.7.	Öğretmenlik Uygulamaları Ve İşyeri Stajı	52
3.3.8.	Öğretmenlerin İstihdamı Ve Ücretleri	53
3. 4.	Ortaöğretimde Genel Ve Mesleki Eğitim	56
3.4.1.	Genel Bilgi Dersi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi	58
3.4.2.	Ülkemizde Mesleki Teknik Eğitimin Durumu	63
3.4.3.	Mesleki Ve Teknik Ortaöğretimin Sorunları	66
3.4.4.	Mesleki Ve Teknik Eğitimin Önemi	68
3.4.5.	Teknik Öğretmenlerin Sorunları	71
3.4.6.	Ortaöğretimde Sayısal Durum	73
3.4.7.	Genel Ortaöğretimde Okul Öğretmen Ve Öğrenci Sayısının Dağılımı	74
	BÖLÜM IV	77
	BULGULAR VE YORUMLAR	77
4.1.	Tablolardan Elde Edilen Bilgilerin Değerlendirilmesi	77
	BÖLÜM V	81
5.	SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	81
5.1	Sonuç	81
5.2.	Öneriler	84
	KAYNAKLAR	87

KISALTMALAR

A.B. :Avrupa Birliği

Ç.P.L.: Çok Programlı Lise

DPT.:Devlet Planlama Teşkilatı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP:Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi

MEKSA: Mesleki Eğitim Küçük Ölçekli Sanayi Geliştirme Vakfı

M.T.E.: Mesleki Teknik Eğitim

ÖSYM:Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Merkezi

TC.:Türkiye Cumhuriyeti

TEKSAV:Tekniker Eğitim Kültür Ve Sağlık Vakfı

TOBB.:Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği

TODAİE:Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

Y.Ö.O.:Yüksek Öğretmen Okulu

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No</u>
1. 2001-2002 Eğitim Öğretim yılında sayısal durum.....	21
2. Kademeler Arası Geçiş Oranları.....	23
3. 2005 Yılında ilk defa atanan öğretmenlerin bölgelere ve cinsiyete göre sayıları.....	32
4.. 2005 Yılında ilk defa atanan öğretmenlerin branşlara göre dağılımı.....	34
5. 2005 Yılında yer değiştirme suretiyle atanan öğretmenlerin branşlara göre dağılımı.....	36
6. Yıllara göre Mesleki Teknik Eğitim Fakültelerine yeni kayıt ve mezun sayıları.....	42
7. Mevcut ve İhtiyaç Duyulan Atölye ve Meslek Dersleri Öğretmen Sayılarının Genel Müdürlüklere Göre Dağılımı.....	43
8. Eğitim Programları.....	49
9.Eğitim Kademelerine Göre Kamu Ve Özel Sektörde Öğretmen İstihdamı.....	55

- 10.** 2003-2004 öğretim yılında ortaöğretimde öğrenci , öğretmen ve okul sayıları.....73
- 11.** 2003-2004 öğretim yılında sayısal durum..... 75
- 12.** 2003-2004 öğretim yılında okul, derslik, öğrenci ve öğretmen sayıları..... 76

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın içeriğine yönelik olarak problem, amaç, önem, sayıltılar, sınırlıklar ve tanımlar verilmektedir.

1.1. Problem

Eğitim literatüründe eğitimin tanımı değişik şekillerde yapılmaktadır. Bireylerin toplumun standartlarını inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir.

Kişinin yaşadığı toplum içinde değerli olan yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür.

Genel anlamda ise eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.

Eğitimin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Bilenin bildiklerini bilmeyene öğretmesiyle başlayan bu süreç günümüze gelinceye kadar pek çok değişmelere uğramış ancak tek değişmeyen eğitimin taşıdığı değer olmuştur. Bireylerin eğitimi ulusların geleceği için değerli bir yatırım olarak görülmüştür ve eğitim süreç içinde bir kamu hizmeti olarak kurumlaşmıştır. (Kayhan, G. Eroğlu 1997.24)

Yetişmiş insan gücü olmadan ne maddi ne de manevi kalkınma mümkün değildir. Bunun delili doğal kaynakları çok sınırlı olan ülkelerin

gelişmiş ülkeler arasında yer alması buna karşılık yeterli doğal kaynaklara sahip ülkelerin az gelişmişlikten kurtulamamasıdır. (İ. Akar 1996, 35)

Öğretmen, öğretme ve öğrenme süreçlerinin en önemli unsurudur. Günümüzde öğretmen, insan aklının özgürleşmesine yardımcı olma, çocuklara ve gençlere yaşamsal bilgi, beceri ve tutum kazandırma gibi önemli görevler üstlenmiş kişidir. Ünlü eğitimci eğitimde John Dewey eğitimde öğretmenlerin önemini şu özlü sözleriyle özetlemiştir :

“ Eğitim, nihayet öğretmenin niteliği kadar iyidir. “

Ülkemizde öğretmenlik cumhuriyetle birlikte gerçek işlevine kavuşmuştur. Eğitim ve öğretmenin önemini önemini en iyi kavrayan lider olan Gazi Mustafa Kemal, hepimizin bildiği gibi öğretmen neredeyse toplumun kurtarıcı misyonunu yüklemiştir . O, 1924 yılında yaptığı bir konuşmada şöyle diyor :

“Öğretmenler yeni nesli, cumhuriyetin fedakar öğretmen ve eğitimcileri sizler yetiştireceksiniz yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. eserin değeri, sizin beceri ve fedakarlığınızın derecesiyle orantılı olacaktır.(Akar 1996,51)

Atatürk'ün öğretmene ve öğretmenlik mesleğine verdiği bu önem, özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında yetkililerce çok iyi algılanmış ve öğretmen ve öğretmenlik mesleğine büyük önem verilmiş, öğretmen yetiştirmede özgün modeller üretilmiştir.(.Akar 1996,52)

İlköğretmen Okulları, Köy Enstitüleri, Eğitim Enstitüleri, Yüksek Öğretmen Okulları ve Teknik Yüksek Öğretmen Okulları bu modellerden önemli olanlarıdır. Tüm bu modeller, genel kültürü ve alan bilgisi yeterli, özellikle öğretmenlik ruhu ve pedagojik formasyon eğitimi üstün olan öğretmenlerin yetişmesine olanak vermiştir.

Öğretmen okulları, Eğitim Enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okullarının kapatıldığı 1974-75 öğretim yılından itibaren ülkemiz öğretmen yetiştirmede

olumsuz sürece girmiş ve sonuçta 1982 yılında öğretmen yetiştiren tüm kurumlar, Eğitim Fakülteleri adı altında üniversite bünyesine alınmıştır.

Beklenen büyük umutlara rağmen Eğitim Fakülteleri, ihtiyaç duyulan alanlarda daha nitelikli öğretmen yetiştirme bağlamında istenilen sonucu verememişlerdir. Bu nedenle 20 yıldan beri hemen her eğitim toplantısında, öğretmen yetiştirmenin yeni baştan ele alınması yönünde görüşler ortaya atılmış, konu önemi nedeniyle güncelliğini hiç yitirmemiştir.(Akyüz, 1994,329)

1.1.1 Türkiye’de Başlıca Öğretmen Yetiştirme Kurumları

1.1.1.a.Öğretmen Okulları

Kuruluşları 1848 yılına dayandırılan öğretmen okulları, cumhuriyetle birlikte yeniden şekillendirilmişlerdir.

1924 yılında 4 yıllık olan Öğretmen Okulları, 1926 yılında şehir okullarına öğretmen yetiştiren İlk Muallim Mektepleri ve köy okullarına öğretmen yetiştiren Köy Muallim Mektepleri olarak ikiye ayrılmıştır. 4 yıl sonra Köy Muallim Mektepleri kapatılmıştır. Öğretmen okullarının eğitim süresi 1933’te 6 yıla çıkarılmıştır.

1973 yılında çıkarılan 1739 Sayılı yasa gereği, temel eğitim öğretmenlerini de yüksek öğretimde yetiştirmek amacıyla, sayıları 89’a çıkmış olan öğretmen okulları 1974 yılında kapatıldı. Bu okulların bir bölümü öğretmen liselerine, bir bölümü de lise sonrası 2 yıllık eğitim enstitülerine dönüştürüldü. 1976’da sayıları 50’yi bulan 2 yıllık eğitim enstitülerinin faaliyet gösterdiği 1974-1980 yılları arası, öğretmen yetiştirmede niteliğin dibe vurduğu dönem olarak bilinmektedir. Öğretmen yetiştiren diğer kurumlar gibi, 2 yıllık eğitim enstitüleri 1982 yılında kapatıldı.(Akyüz ,1994,330)

1.1.1.b. Köy Enstitüleri

Öğretmen okulu mezunlarının köylerde öğretmenlik yapmada sayıca yetersiz oluşları ve köy koşullarına uymada başarılı olamamaları nedeniyle, köy koşullarında öğretmenlik yapabilecek nitelikte öğretmen yetiştiren kurumların açılması gündeme gelmiştir.

1930'lu yıllarda, nüfusun %80'ini oluşturan köylerde okur yazarlık oranının yok denecek kadar az olması ve mevcut öğretmen okullarının öğretmen ihtiyacını karşılamada yetersiz kalması nedeniyle yeni çözüm arayışlarına gidilmiştir. Büyük Önder Atatürk'ün direktifleriyle, ilk olarak askerliğini yapmış okur-yazar gençler, “eğitmen” sıfatıyla köylerde görev yapmak üzere 4 aylık kursa alındı. Bu kurslar çoğaltıldı. (Akyüz ,1994,341)

Eğitmenler köylerine giderek çocukları üçer yıllık dönemlerde eğittiler. Köy Eğitmen Kursları denilen bu uygulamanın başarılı olması üzerine ikinci bir adım olarak 1937 yılında Eskişehir/Çifteler ve İzmir/Kızılcıllu'da iki “Köy Öğretmen Okulu” açıldı.(Akyüz ,1994,341)

Bu okullar 1940 yılında çıkarılan bir yasayla Köy Enstitülerine dönüştürüldü ve sayıları başlangıçta 19, daha ileriki yıllarda 21'e çıkarıldı.

Enstitüler bölge esasına göre kurulmuştu. Her enstitünün sorumlu olduğu 3-4 il vardı. Enstitüler bu illerin köylerinde eğitmenlerin yetiştirdiği öğrencilerden seçerek öğrenci alıyor, bu öğrenciler enstitülerde ilkokulu tamamlayarak enstitü öğrencisi oluyorlardı. Enstitü öğrencileri üçüncü sınıftan sonra “öğretmenlik” ve “sağlık” kollarına ayrılıyorlardı.(Akyüz ,1994,341)

Köy Enstitülerinin kalbi denilen “Yüksek Köy Enstitüsü” 1947'de kapatıldı. 1950'den sonra kız ve erkek öğrenciler ayrı enstitülerde toplandı; 1953'te programları, klasik ilköğretmen okullarınıninkiyle birleştirildi. 1954 yılında ise Köy Enstitüleri tümünden öğretmen okullarına dönüştürülerek işlevlerine son verildi.

Köy Enstitüsü programı, çok yönlü eğitimi benimsemişti. Genel kültür ve beceriler yanında edebiyat, resim, müzik, spor gibi etkinlikler her öğrencinin doğal hakkı sayılıyordu. Eğitim yaşamının tümüne sanat, hareket ve yaratıcılık egemendi. Halk kültürünün tüm malzemesi enstitülere taşınıp işleniyordu.(Akyüz ,1994,342)

Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim ve öğretim yöntemi “öğrenciyi merkeze” koymuş ve onun etkin kılınmasını temel almıştı. Kuramsal bilgi ve uygulama iç içe yürütülüyordu. Teknolojinin olanaklar ölçüsünde yoğun olarak kullanılması esastı.(Akyüz ,1994,343)

Kısaca, cumhuriyetin aydınlanma hedefleri, ülke gerçekleri ve çağdaş eğitim-bilimin verileri oranında yapılmış başarılı bir sentezin ürünü olan Köy Enstitüleri; Türkiye gerçeklerinden yola çıkılarak Atatürk İlkelerinden damıtılmış yerli bir sistemdir.

Köy Enstitülerinden 16.000 civarında öğretmen ve 1000’e yakın sağlık memuru yetişmiştir.(Akyüz,1997.21)

1.1.1.c. Eğitim Enstitüleri

Ortaokullara (İlköğretimin ikinci kademesi) öğretmen yetiştirmek üzere açılan Eğitim Enstitülerinin çekirdeğini oluşturan ilk kurum, 1926-27 eğitim-öğretim yılında Konya’da açılan Orta Muallim Mektebidir. Bu okul 1 yıl sonra Ankara’ya nakledilmiş ve 1929-30 yılında Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü adını almıştır. (Akyüz,1994,345)

Eğitim Enstitülerinin bölüm sistemlerinde ve programlarında zaman zaman önemli değişiklikler oldu. Sayıları 1965 yılından itibaren politik nedenlerden dolayı hızla artmaya başladı ve sayıları, 1972’de 16’ya, 1977’de 18’e yükseldi. (Akyüz,1994,345)

Özellikle 1965’den itibaren, bu okullara atanan öğretmenlerde herhangi bir nitelik ölçütü aranmaması, 1974’den itibaren bu okulların bünyesinde

başlatılan mektupla eğitim, hızlandırılmış eğitim uygulamaları eğitim enstitülerine çok olumsuz etki yaptı.

1978 yılında, başta Gazi Eğitim Enstitüsü olmak üzere bazı eğitim enstitülerinin eğitim süresi 4 yıla çıkarılarak bunlara “Yüksek Öğretmen Okulu” adı verilmiştir. 1982 yılında 2547 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle bu okullar, eğitim fakülteleri bünyesine alınmıştır.(Akyüz,1994,347)

1.1.1.d. Yüksek Öğretmen Okulları

Yüksek Öğretmen Okulları, lise ve dengi okullara öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarıdır. Okulun tarihinin, Darülmuallimin adlı okulun açılış tarihi olan 16 Mart 1848’e kadar uzandığı kabul edilmektedir. Zaman içinde gelişen bu kurum, bünyesinde ilk, orta ve liselere öğretmen yetiştiren kısımları da içine alan “Darülmuallimin-i Aliye” adını almıştır. (Akyüz,1994,348)

1891 yılında bu kurumun içinde yer alan Âli kısmı bu günkü lise düzeyindeki okullar olan İdadilere öğretmen yetiştiren bir yüksek okul haline getirilmiştir. Yüksek Öğretmen Okullarının asıl çekirdeği olan bu kurum, Cumhuriyete kadar sık sık yapı değiştirmiş ve 1915 yılında şekillenen yapısıyla Cumhuriyete devrolmuştur. Okul, Cumhuriyet kurulduktan bir yıl sonra, 1924 yılında, Yüksek Muallim Mektebi adıyla yeniden yapılandırılmıştır.(Akyüz,1994,349)

Cumhuriyet dönemi boyunca giderek gelişmesini sürdüren okul, “Ecole Normale Supérieure” adlı Fransız Yüksek Öğretmen Okulunu kendine model olarak almış, özellikle 1930 ve 1940’lı yıllarda, gerek eğitim şekliyle gerekse yetiştirdiği mezunlarının niteliği ile, hedefi olan okulun standartlarına çok yaklaşmıştır. (Akyüz,1994,349)

Yüksek Öğretmen Okulu’nun, 1950’li yıllarda ülkenin ihtiyacını karşılayamaz duruma gelmesi üzerine yeni arayışlara girilmiş ve bu kapsamda, ilköğretmen okullarından öğrenci kaynağı olarak yararlanılabileceği

düşünülmüştür. 1959 yılında bu yeni öğrenci kaynağından öğrenci almak üzere açılan Ankara Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır.(Akyüz,1994,349)

İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, 1964 yılından itibaren klasik öğrenci seçme modelini bırakmış ve yeni modelle öğrenci almaya başlamış, aynı yıl İzmir Yüksek Öğretmen Okulu da açılarak Yüksek Öğretmen Okullarının sayısı üçe çıkmıştır. (Akyüz,1994,350)

Üç büyük kentte eğitimini sürdüren ve yeni öğrenci kaynakları ile Köy Enstitülerinden sonra köye uzanan ikinci önemli atılım durumuna gelen Yüksek Öğretmen Okulları, nitelikte olduğu gibi nicelikte de büyük başarı yakalamışlardır.

1974 yılında öğretmen okullarının öğretmen liselerine dönüştürmesi Yüksek Öğretmen Okullarının kaynağının kurutulmasına yol açmış ve bu gelişme, siyasi olumsuzlukların da yol açtığı kapanma sürecini hızlandırmış ve bu okullar 1978 yılında kapatılmıştır. (Akyüz,1994,350)

Genel ortaöğretim, ilköğretim üzerine en az üç yıl öğrenim veren ve 15-17 yaş grubu çocukların eğitimini kapsamaktadır. Genel ortaöğretimin amacı; öğrencileri ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştirmek ve yükseköğretime hazırlamaktır. Genel ortaöğretim; liseler, yabancı dil ağırlıklı liseler, Anadolu liseleri, Fen liseleri, Anadolu öğretmen liseleri, Anadolu güzel sanatlar liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır.(Akyüz,1994,351)

Liselerde okutulan dersler temel olarak üçe ayrılır:

- Ortak Genel Kültür Dersleri
- Alan /Bölüm Dersleri
- Alan /Bölüm Seçmeli Dersleri

- 2002 Yılında Genel ortaöğretim kurumunda 1.3 milyon öğrenci öğrenim görmekte, 71.3 bin öğretmen görev yapmaktadır.
- Genel ortaöğretimde okullar; yüzde 57 lise, yüzde 17'si özel lise, yüzde 15'i Anadolu lisesi, yüzde 5'i Çok Programlı Lise, yüzde 2'si fen lisesi, yüzde 3'ü Anadolu öğretmen lisesi, ve yüzde 1'i Anadolu güzel sanatlar lisesi olmak üzere dağılmıştır.. (MEB,2002)

Genel ortaöğretimde öğrencilerin ; yüzde 74.6'sı lisede, yüzde 4.3'ü özel lisede, yüzde 15,3'ü Anadolu lisesinde, yüzde 2,3'ü Çok Programlı Lise' de, yüzde 0,8'i fen lisesinde, yüzde 2,4'ü Anadolu öğretmen lisesinde ve yüzde 0,3'ü Anadolu güzel sanatlar lisesinde öğrenim görmektedir. (MEB,2002)

1.1.2. Mesleki Eğitime Öğretmen Yetiştiren Kurumlar

Genel anlamda meslekî eğitim bireyi işe hazırlama ve işi bir amaç olarak kullanarak bireyin yeteneklerini çok yönlü geliştirme süreci olarak tanımlanabilir (Sezgin, 1993: 344).

Meslekî ve teknik eğitim sisteminin temel işlevi ise bireyin istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonominin ve endüstrinin ihtiyaç duyduğu yeterlikleri kazanmış, gelişmelere uyum sağlayabilecek teknik eleman yetiştirmektir (Taymaz, 1983, 101).

Mesleki ve teknik eğitim; toplumsal hayatın her alanında ihtiyaç duyulan mesleklerde kalifiye teknik elemanlar yetiştirilmesi için gerekli bilgi ve becerilerin verildiği eğitimidir. Mesleki ve teknik eğitimin amacı, toplumun hedefleri ve iş çevrelerinin talepleri doğrultusunda bireylere belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeterliliklerinin kazandırılmasıdır.(Taymaz,1983,105)

Mesleki eğitim, işi bir araç olarak kullanarak bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinsel (pisikomotor) yönden gelişmesini amaçlar. Bir toplumun en önemli varlığı insan kaynağıdır. Bu nedenle günümüzde tüm toplumlar işgücüne ve

insan kaynaklarına yatırım yapma yarışındadırlar. Gelişmiş ülkeler arasında yer almak, onlarla bütünleşmek isteyen Türkiye'nin elindeki en önemli kaynak, genç ve dinamik bir nüfus yapısına sahip olan insan gücüdür.(TEK-SAV,2001,101)

Avrupa Birliğine giriş sürecinde, ülkemizin sahip olduğu bu genç ve dinamik insan gücü potansiyeli, diğer ülkelerle rekabet edebilme avantajı sağlayacak en önemli kaynaktır. Ancak bu genç nüfusun mesleki eğitimi ve istihdam edilebilirliği çok önemlidir. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler tüm ülkelerde insan kaynaklarında aranılan nitelikleri de etkilemektedir. Bu insan gücünü iyi kullanarak diğer ülkeler arasında rekabet edebilme imkanı vardır.(TEK-SAV,2001,101)

AB'ye giriş sürecinde toplumsal kalkınmayı gerçekleştirecek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin önemi açıktır. Günümüzde vasıflı işgücü uluslararası platformda da en önemli unsur haline gelmiştir. Yoksa niteliksiz bir nüfus ile dünya rekabet yarışında başarılı olmamız mümkün değildir.(TEK-SAV,2001,101)

Nitelik düzeyi yeterli olmayan işgücü ile küresel pazarda rekabet etmek güçtür. Başarı ve rekabet daha çok bilgi-beceriye bağımlı hale gelmiştir. Nüfus artışı yüksek, okullaşma oranı yetersiz, dolayısıyla genel eğitimi düşük kalmış olan ülkemizde nitelikli iş gücüne olan ihtiyaç şiddetle hissedilmektedir.(TEK-SAV,2001,101)

Genel eğitimde olduğu gibi, meslekî ve teknik öğretimde de kalite, büyük ölçüde bu hizmetleri yürüten eğitim personelinin nitelik ve niceliğine bağlıdır. Meslekî ve teknik öğretmenlerin her geçen gün daha da karmaşıklaşan görevleri ve karşılamak zorunda oldukları beklentilerdeki değişim, bu personelin yetiştirilmesini, istihdamını ve çalışma ortamlarının düzeltilmesini daha da önemli hâle getirmiştir.

Küreselleşmenin yaşandığı günümüzde, sınırlar ortadan kalkmakta ve ekonomik rekabet gücü olan ülkeler dünyanın yeni yapılanmasında belirleyici rol alabilmektedirler. Çağımızda bir ülke ekonomisinin uluslararası piyasalarda sahip olduğu konum, sunduğu ürün ve hizmetlerin kalitesi, doğrudan ilişkilidir. Söz konusu ürün ve hizmetlerin kalitesi, üretimden pazarlamaya kadar uzanan zincir içinde görev alan personelin eğitim ve kalitesinin yükseltilmesi ile yakından ilgilidir. (Şimşek,2004,115)

Küreselleşme sürecinde, diğer üretim faktörleriyle birlikte, bilgi ve teknolojinin daha hızlı dolaşımının sonucu olarak üretimde uluslararası düzeye ulaşma çabaları önemli boyutlara varmıştır.

Firmalar, dünya ekonomisinin giderek tek pazar hâline gelmekte olduğunu dikkate alarak, yatırım, üretim ve rekabet stratejilerini oluşturmaya başlamışlardır. Firmaların üretim yerlerinin seçimine ilişkin kararlarının verilmesinde, nitelikli ucuz insan kaynakları ile teknolojik alt yapısının varlığı önemli bir etken olabilmektedir. Bu bakımdan, nitelikli insan kaynaklarının uygun şekilde meslekî teknik eğitim verilerek yetiştirilmesi, bu etkinin sürdürülebilmesi bakımından temel koşuldur (Bircan, 1993).

Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Genel olarak bakıldığında, gelişmiş ülkeler, ulusal kalkınma çabalarının gerektirdiği insan kaynaklarını istenen nitelik ve nicelikte yetiştirmiş durumdadır.

Buna karşılık, geri kalmış ülkelerin çoğu, ekonomilerinin gereksinim duyduğu insan kaynaklarını geliştirme konusunda ciddi bir sorun yaşamaktadır. Toplumsal kalkınmayı gerçekleştirebilecek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi büyük ölçüde eğitim sisteminin görevidir.

Eğitim sistemi, bu görevini yerine getirirken, öğrencileri üretken birer yurttaş olarak görür ve onları toplum yaşamına, meslekler dünyasına ya da yüksek eğitime hazırlar. Bu görevlerin her biri, eğitim sisteminin değişik

aşamalarında gerçekleşir. Özellikle orta öğretimde, söz konusu işlevler tutarlı biçimde kaynaştırılarak bütünlüğü olan bir program uygulanmaya çalışılır (Şimşek, 2004).

Bu bağlamda, 21. yy için gerekli kaliteli iş gücünü, bugüne kadar yetiştirilmeye çalışılmış iş gücünden farklı nitelikler beklemektedir.

Çağımızda gelişme dinamiklerini belirleyen önemli bir etken, kol gücüne ve rutin becerilere dayalı emeğin payını azaltan bilimsel ve teknolojik gelişmedir. Meydana gelen değişmeler, yüksek nitelik isteyen yönetsel ve teknik işlerde artış, daha düşük nitelik isteyen işlerde daralma eğilimini ortaya çıkarmıştır.

Bilgili ve üstün nitelikli insan sermayesi, fiziksel sermayenin önüne geçmiştir. Bu durum, iş gücü profili içinde beyaz yakalı çalışanların oranının artacağını göstermektedir. Artık günümüzde, işlerin %52'sinin yüksek öğrenim görmüş olmayı gerektireceği hesaplanmaktadır. Meslekler arasındaki farklılıklar azalmakta ve genel formasyon önem kazanmaktadır (Ekin, 1997).

1.1.3. Meslekî Teknik Eğitim

Meslekî ve teknik öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler, eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedir. Bu alana öğretmen yetiştiren başlıca üç tür eğitim fakültesi vardır. Bunlar:

- Teknik eğitim fakülteleri,
- Meslekî eğitim fakülteleri ve
- Ticaret ve turizm eğitimi fakültesidir.

Yukarıda sayılan eğitim fakültelerinde uygulanan programlar, Millî Eğitim Bakanlığının örgütlenmesine paralel bir yapı göstermektedir. Genel anlamda;

- Teknik Eğitim Fakültelerinin, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne,
- Meslekî Eğitim Fakültelerinin, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne,
- Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesinin ise Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarına öğretmen yetiştirdikleri söylenebilir.(MEB.2002)

Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesinde,Ticaret ve Turizm ticaret liseleri, sekreterlik okulları, otelcilik okulları ile ticaret ve turizmle ilgili dersler okutan orta dereceli diğer okullara meslek dersleri öğretmeni yetiştirilmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı “Atölye ve Meslek Dersi Öğretmenleri İle Genel Bilgi Dersi Öğretmenlerinin Dağılımındaki Dengesizlik Nedenlerinin Karşılaştırılmasının yapılmasıdır.” Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmaktadır:

- 1- Türkiye `de öğretmen yetiştirmenin tarihçesi nedir?
- 2- Çağdaş toplumlarda öğretmenin görevleri nelerdir?
- 3- Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi nedir? Amaçları nelerdir?
- 4- Eğitimde mevcut durum nedir?
- 5- Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması için ne gibi çalışmalar yapılmıştır.

6- Öğretmen atamaları ve yer değiştirmeleri nasıl yapılmaktadır?

7- Türkiye`nin öğretmen ihtiyacı nedir?

8- Atölye ve meslek dersi öğretmenleri nasıl yetişir?

9- Genel bilgi dersi öğretmenleri nasıl yetişir?

10- Mesleki ve teknik eğitimin önemi nedir?

11- Türkiye`de mesleki teknik orta eğitimin durumu nedir?

12- Türkiye`de mesleki teknik orta eğitimin sorunları nelerdir?

13- Teknik öğretmenlerin sorunları nelerdir?

14- Eğitimde sayısal durum nedir?

15- Mesleklere yönlendirmenin önemi nedir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Ülkemizde öğretmen dağılımında ciddi bir dengesizlik bulunmaktadır. Bu araştırma ile atölye ve meslek dersleri öğretmenleri ile genel bilgi dersi öğretmenleri arasındaki dengesizlik nedenlerinin karşılaştırılması yapılacaktır. Ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az üç yıllık genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar.

Ortaöğretimin amacı; öğrencilere asgari ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyo-

ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi, kabiliyet ve yetenekleri doğrultusunda, hem yükseköğretime hem de mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlamaktır.

İlköğretimi tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış her öğrenci ortaöğretime devam etme ve ortaöğretim imkanlarından ilgi, kabiliyet ve yetenekleri ölçüsünde yararlanma hakkına sahiptir.

1982 yılında yapılan yasal düzenleme ile yüksek öğretime ilişkin tüm görev ve sorumluluklar, oluşturulan Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmış, daha önce Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumları da eğitim fakültelerine dönüştürülerek üniversitelere bağlanmıştır

Öğretmen yetiştirmedeki yeni düzenleme, arz ve talebinin dengelenmesi için öğretmeni yetiştiren üniversiteler ile bunların hemen hemen tamamını istihdam eden Millî Eğitim Bakanlığı arasında koordinasyon ve iş birliği sağlanmasını önemli hâle getirmiştir.

Bu araştırma ülkemizde bulunan okul sayıları, öğrenci sayıları, öğretmen sayıları, bu okullarda uygulanan programlar , mesleki eğitim, meslek dersi öğretmenlerinin sorunları gibi konularda bilgi vermektedir.

1.4.Sayıtlar

Bu araştırmanın temelinde aşağıdaki sayıtlar yer almaktadır.

- Milli Eğitim Bakanlığı`ndan alınan veriler doğrudur.
- Genel bilgi dersi öğretmenlerinin nasıl yetiştirildiği anlatılmıştır.

- Meslek dersleri öğretmenlerinin nasıl yetiştirildiği anlatılmıştır.
- Türkiye`de öğretmen ihtiyacı verileri doğrudur.
- Araştırma kapsamına alınan atölye ve meslek dersi öğretmenlerinin dağılımındaki dengesizlik nedenlerinin belirlenmesine istek ve ihtiyaç duyulacaktır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu araştırma ;

- Milli Eğitim Bakanlığı`na bağlı ortaöğretim kurumları ile sınırlıdır.
- Yüksek Öğretim Kurulu`na bağlı eğitim fakülteleri ile sınırlıdır.
- Yüksek Öğretim Kurulu`na bağlı mesleki eğitim fakülteleri ile sınırlıdır.
- Türkiye`de bulunan bütün illerdeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır.
- Türkiye`de bulunan bütün illerdeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Akreditasyon: Öğretim organizasyonu veya öğretim yoluyla statü yetkisi vermek, bunun yanında, formal veya informal yolla kazanılan becerilerin tanınması işlemidir (Burkart, 2002).

Eğitim Enstitüsü:1974 yılında açılan 1.kademe okullarına (ilkokul) öğretmen yetiştiren kurumlardır.

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

Mesleki Eğitim: Bireye iş hayatında belli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitim (Alkan, C., Doğan, H ve Sezgin, İ. 2001).

Temel Beceriler: Matematik, yazma, okuma, dinleme ve konuşma gibi modern toplumların fonksiyonel becerileridir (Burkart, 2002).

Yetenek: Mesleki durum ve gereksinimlerdeki değişimlerin bilgi yeterliği, beceriler ve bilginin nasıl kullanılacağı yoluyla aşılmasını ifade eden bireysel kapasitedir (Burkart, 2002)

Yüksek Öğretmen Okulu: 16 Mart 1848 `de kurulan lise ve dengi okullara öğretmen yetiştiren 1978`de kapatılan kurumlardır.

BÖLÜM II

2. YÖNTEM

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı atölye ve meslek dersi öğretmenleri ile genel bilgi dersi öğretmenlerinin dağılımındaki dengesizlik nedenlerinin karşılaştırılması amacıyla yapılan bu araştırma tarama modeli geçmişle ya da halen var olan durumu ve şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır.

Bu bölümünde, araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve çözümlenmesi yöntemleri yer almaktadır..

2.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1999: 77)

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini Türkiye'de bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumları ile bu okullarda görev yapan öğretmenler ve öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Evrenin belirlenmesi aşamasında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarının listesi, bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı, öğrenim gören öğrenci sayısı, öğretim programı, eğitim fakülteleri, eğitim fakültelerinin öğretim programı, mesleki eğitim fakülteleri, mesleki eğitim

fakültelerinin öğretim programı elde edilmiştir. Sonuçta atölye ve meslek dersi öğretmenleri ile genel bilgi dersi öğretmenlerinin sayıları, programları ve tablolar oluşturmaktadır.

2.3.Verİ Toplama Araçları

1. Bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modellerinden de genel tarama modelleri içerisinde yer almaktadır.

2. Araştırmada yararlanmak üzere ilgili literatür incelenerek konu ile ilgili tez , kitap ,makale ve diğer yayınlar taranmıştır.

3. İlgili ve ulaşılabilen kaynakların taranmasıyla (Atölye ve meslek dersi öğretmenleri ile genel bilgi dersi öğretmenlerinin dağılımındaki dengesizlik nedenlerinin karşılaştırılması) program ve araçları ile ilgili çalışmalar ele alınarak Türkiye için bu konuda bir sonuca varmaya çalışılacaktır.

4. Bu haliyle çalışma; var olan durumu ortaya koyucu betimsel bir çalışmadır.

2.4.Verilerin Toplanması

Araştırma sırasında veriler toplanarak derlenmiştir.

İlgili birimlere gidilerek görüşme yapılmış,elde edilen bilgiler yorumlanarak, araştırma bulguları ve yorum bölümünde sunulmuştur.

BÖLÜM III

3.1 . Eğitimde Mevcut Durum

2004-2005 Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının 2002 Yılı Programının eğitimle ilgili bölümünde eğitim-öğretim hizmetlerinin mevcut durumuna ilişkin aşağıdaki bazı önemli belirlemeler sıralanmıştır.

2004-2005öğretim yılında okullaşma oranı, okul öncesi eğitimde yüzde 10,1'e, ilköğretimde yüzde 100,7'ye, yüzde 22,2'si mesleki teknik eğitim ve yüzde 41,8'i genel lise eğitiminde olmak üzere orta öğretimde yüzde 64'e, yüksek öğretimde ise yüzde 17,8'i örgün öğretimde olmak üzere toplam yüzde 28'e ulaşmıştır.

Okul öncesi eğitimdeki öğretmen açığının giderilmesi amacıyla, kız meslek lisesi çocuk gelişimi bölümü mezunlarına Anadolu Üniversitesinde ön lisans ve lisans tamamlama imkanı getirilmiş ve bu çerçevede 3.344 usta öğretici yetiştirilerek görevlendirilmiştir. Bu kapsamda 66.880 çocuğun daha okul öncesi eğitim hizmetinden yararlanması sağlanmıştır.

İlköğretim ve ortaöğretimde öğretmen ihtiyacının karşılanması amacıyla 2001 yılında 30 bin öğretmen ataması yapılmıştır.

2000-2001 öğretim yılında toplam 25.520 okuldan 602.643 öğrenci 77 ildeki 5.051 okula taşınmış ve böylece bu öğretim yılındaki ilköğretim öğrencilerinin yaklaşık yüzde 5'i taşınmalı eğitimden yararlanmıştır. Ayrıca, taşınmalı eğitim yönetmeliğinin bazı maddelerindeki değişikliklere ilişkin yönetmelik de yürürlüğe girmiştir.

Ortaöğretimin mesleki ve teknik eğitim ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılmasına ve yüksek öğretime geçişin düzenlenmesine ilişkin olarak

2547 sayılı yüksek öğrenim Yasası, 3308 sayılı çıraklık ve mesleki eğitim Yasası, 4306 sayılı 8 yıllık eğitim Yasası ve 3797 sayılı MEB teşkilat yasasında değişiklik yapılmasını öngören 4702 sayılı Yasa yürürlüğe girmiştir.

Bilgisayar destekli eğitim kapsamında bilgisayar kullanımının yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar devam etmiştir. 2000-2001 öğretim yılında bilgisayar bulunan okul sayısı 5.536'ya ulaşmıştır. Ortaöğretim okullarında ise 235 adet bilgi teknolojisi sınıfı kurulmuştur.

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu temel eğitim çalışmaları kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan Temel Eğitim Projesine Dünya Bankası'na sağlanan 300 milyon dolarlık kredinin Eylül 2001 tarihi itibarıyla yaklaşık 136 milyon doları kullanılmıştır.

2001 yılı sonu itibarıyla, okul öncesi eğitimde 11 bin öğrencilik 104 öğretim binası, ilköğretimde 520 bin öğrencilik 1.365 öğretim binası (18.934 derslik), genel ortaöğretimde 24 bin öğrencilik 31 adet öğretim binası, mesleki ve teknik orta öğretimde 20 bin öğrencilik 40 adet öğretim binası tamamlanmıştır.

2000-2001 öğretim yılında yaygın eğitim ile kamu ve özel kesim eğitim merkezlerinde yaklaşık 3.174 bin kişiye genel, kültürel, mesleki, çıraklık ve hizmet içi eğitim imkanı sağlanmıştır. 2000-2001 öğretim yılında 109 ana meslek grubunda 200 bin aday çırak, çırak ve kalfa eğitim görmüştür.

2002 Yılı Programında belirlenen bu saptamaların değerleri, MEB'in gerçekleştirdiği hizmetlerin bir süreç içermesi nedeniyle değişen ve gelişen koşullara uygun olarak nitelik ve nicelik yönünden yükselmektedir. Bu bağlamda MEB, tarihinde, ilk kez 1894-1895 yıllarından itibaren ülke çapında yayınlanan* eğitim istatistiklerine günümüzde de önem vermektedir. Eğitim-öğretim alanındaki gerçekleştirilen ve plânlanan eğitim faaliyetlerinin, mevcut durumuna ilişkin değerlendirmesini, her yıl uyguladığı objektif eğitim istatistikleri üzerinden yapmaktadır.

**Tablo:1 2001-2002 ÖĞRETİM YILINDA EĞİTİM KADEMELERİNE
GÖRE SAYISAL DURUM**

EĞİTİM KADEMESİ	OKUL/ SINIF KURUM SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			Öğretmen Sayısı
		Toplam	Erkek	Kız	
Okul Öncesi Eğitim	10.554	256.392	134.551	121.841	14.520
Resmi	9.755	238.240	124.903	113.277	12.096
Özel	7.99	18.152	9.566	8.504	1.622
İlköğretim	34.993	10.310.844	5.504.176	4.806.666	375.511
Resmi	34.351	10.139.221	5.409.570	4.729.359	350.700
Özel	642	171.623	94.308	77.315	14.811
Ortaöğretim	6.065	2.312.271	1.333.341	976.930	138.785
Resmi	5.578	2.239.135	1.292.992	945.143	130.555
Özel	487	73.136	40.349	32.787	8.229
Genel Ortaöğretim	2.637	1.490.376	811.851	678.525	72.609
Resmi	2.172	1.418.325	772.194	640.131	64.461
Özel	455	72.051	39.557	32.394	6.126
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	3.428	821.895	521.490	300.405	66.176
Resmi	3.405	820.810	520.796	300.012	66.075
Özel	22	1.085	0.92	393	101
Örgün Eğitim	51.612	12.879.507	6.972.070	5.907.437	528.816
Resmi	49.064	12.616.596	6.827.825	5.778.771	500.954
Özel	1.928	282.911	144.245	118.666	24.802
Yaygın Eğitim	7.261	3.211.278	1.710.773	1.500.505	49.989
Resmi	1.934	1.644.931	673.022	971.409	11.979
Özel	5.327	1.566.847	1.037.751	529.095	36.010
Toplam	58.873	16.090.785	8.682.843	7.407.942	578.805
Resmi	51.618	14.261.027	7.500.847	6.760.180	515.933
Özel	7.255	1.829.996	1.181.996	647.762	62.872

Tablo 1'e göre 2001-2002 öğretim yılında;

Resmî ve özel 58.9 bin eğitim kurumunda 16.1 milyon öğrenci öğrenim görmekte, 578.8 bin öğretmen görev yapmaktadır. Okulların yüzde 88'i, öğrencilerin yüzde 80'i ve öğretmenlerin yüzde 91'i örgün eğitim sistemi içerisinde yer almaktadır. Okulların yüzde 12'si, öğrencilerin yüzde 20'si ve öğretmenlerin yüzde 9'u yaygın eğitim sistemi içerisinde yer almaktadır.

Örgün eğitimde okulların; yüzde 20'si okul öncesinde, yüzde 68'i ilköğretimde; yüzde 12'si ortaöğretimde; öğrencilerin; yüzde 2'si okul öncesinde, yüzde 80'i ilköğretim ve yüzde 18'i ortaöğretimde; öğretmenlerin ise; yüzde 3'ü okul öncesinde, yüzde 71'i ilköğretimde; yüzde 26'sı ortaöğretimde bulunmaktadır.

Örgün eğitim sistemi içerisinde okulların yüzde 96'sı, öğrencilerin yüzde 98'i ve öğretmenlerin yüzde 95'i resmî kurumlardadır.

Bu okulların 39.8 bininde normal öğretim, 11.7 bininde ise ikili öğretim yapılmaktadır. Buna göre normal öğretim yapan okulların yüzde 38'i şehirde, yüzde 62'si köyde bulunmaktadır.

Okulların yüzde 77'sinde normal öğretim, yüzde 23'ünde de ikili öğretim yapılmaktadır.

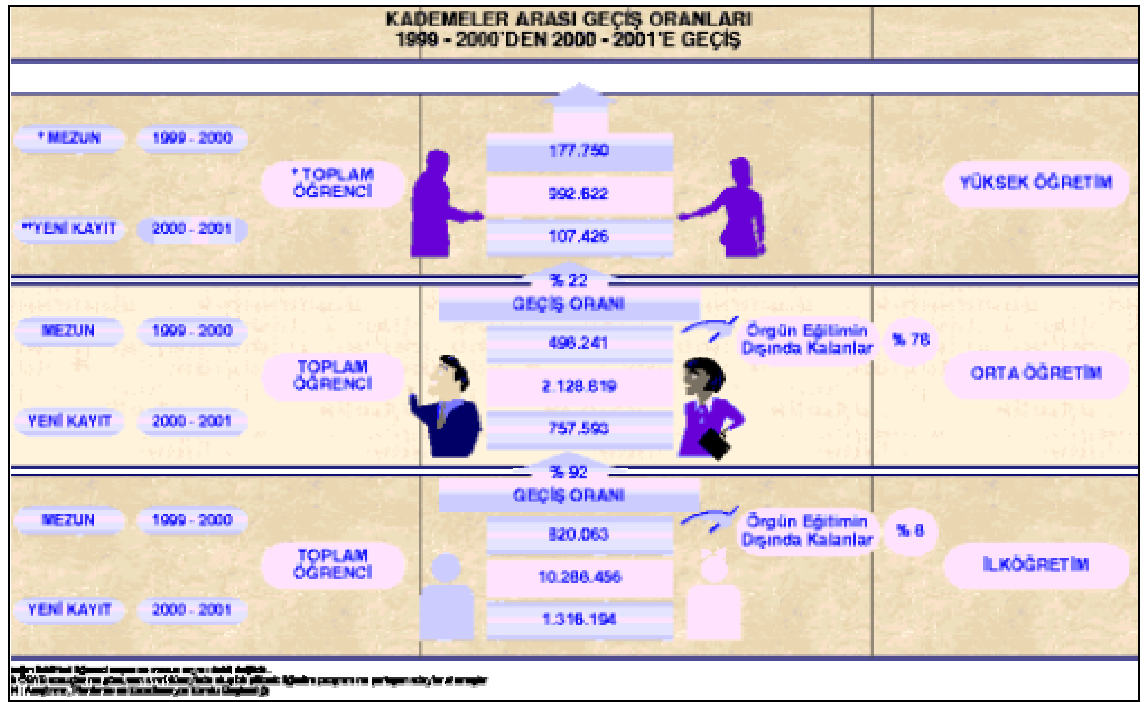
Genel ortaöğretim okullarının yüzde 14'ü köyde, yüzde 86'sı; mesleki teknik ortaöğretimde ise yüzde 7'si köyde, yüzde 93'ü şehirde bulunmaktadır.

2000-2001 öğretim yılında; dersliklerin yüzde 0.5'i bağımsız anaokulunda, yüzde 77.0'ı ilköğretimde ve yüzde 22,5'i ortaöğretimde yer almaktadır.

Ortaöğretimde dersliklerin yüzde 59'u genel ortaöğretimde, yüzde 41'i meslekî-teknik ortaöğretimdedir. Bağımsız anaokulu dersliklerinin yüzde 98'i,

ilköğretim dersliklerinin yüzde 59'u ve ortaöğretim dersliklerinin yüzde 93'ü şehirdedir.

Tablo .2: Kademeler arası geçiş oranları

Kaynak: MEB. verilerinden alınmıştır.

Yukarıdaki tabloda kademeler arası geçiş oranları verilmiştir. Tabloya göre en fazla geçiş oranı yüzde 78 ile ilköğretim kurumlarında görülmektedir.

3.2. Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılmasında Yürütülen Çalışmalar

Eğitim Fakültelerinin öğretmen yetiştirme işlevini, 8 yıllık ilköğretime geçiş ve çeşitli düzey ve alanlardaki mevcut öğretmen ihtiyacı çerçevesinde yeniden düzenleyen çalışmanın ana hatları aşağıda sunulmuştur

3.2.1. İlköğretim

1. İlköğretimin bütünlüğü çerçevesinde, I. ve II. kademelere öğretmen yetiştiren programlar bir bölüm çatısı altında toplanmıştır. Sadece İlköğretim II. kademeye öğretmen yetiştiren Türkçe Öğretmenliği programının, diğer bütün alanlardaki programlara yan alan olarak hizmet vermesi gerektiği için ayrı bir bölüm olarak yapılanması düşünülmüştür.

2. Sınıf Öğretmenliği (1-5) programında mevcut öğretim elemanı kapasitesi dahilinde Müzik, Resim-İş, Beden Eğitimi ve Bilgisayar alanları yan alan olarak yer almalıdır.

3. İlköğretim Branş Öğretmenliği (6-8) programlarında mevcut öğretim elemanı kapasitesi dahilinde öğrencilere en az bir yan alan seçme imkanı verilmelidir. Türkçe Öğretmenliği programındaki öğrenciler Sosyal Bilgileri, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programındaki öğrenciler Türkçe'yi; Fen Bilgisi Öğretmenliği programındaki öğrenciler Matematik, Matematik Öğretmenliği programındaki öğrenciler ise Fen Bilgisini öncelikli yan alan olarak seçmelidir. Yine mevcut öğretim elemanı kapasitesi dahilinde Müzik, Resim-İş, Beden Eğitimi ve Bilgisayar alanlarından biri ikinci yan alan olarak seçilebilir. Yabancı Diller Eğitimi programlarındaki öğrenciler için Türkçe mecburi yan alandır.

4. İlköğretim branş öğretmenliği programlarındaki (6-8) alan dersleri, bünyesinde Fen-Edebiyat Fakültesi olan üniversitelerde Fen-Edebiyat Fakültelerinden alınmalıdır.

3.2.2. Ortaöğretim Alan Öğretmenliği

Yabancı Dil, Güzel Sanatlar ve Beden Eğitimi dışındaki alanlarda ortaöğretim alan öğretmeni yüksek lisans düzeyinde yetiştirilecektir. Adı geçen üç alanda öğretmen ihtiyacının fazla olması nedeniyle, bu alanlarda hem lisans hem de yüksek lisans düzeyinde öğretmen yetiştirmenin gerekli olduğu düşünülmüştür. Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Öğretmenliği ve Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Bölümleri çeşitli branşlarda ortaöğretime branş öğretmeni yetiştireceklerdir.

Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Öğretmenliği Bölümü Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri anabilim dallarından oluşacak; Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Bölümü ise Tarih, Coğrafya, Felsefe Grubu ve Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dallarından oluşacaktır. Bu iki bölüm şimdilik ilgili enstitü bünyesinde yürütecekleri tezsiz master programlarıyla Eğitim Bilimleri Bölümünün de desteği ile ilgili alanlarda öğretmen yetiştireceklerdir. Aynı şekilde Yabancı Diller Eğitimi , Güzel Sanatlar Eğitimi ve Beden Eğitimi Bölümleri ilgili alanlarda tezsiz master programı açabilirler ve bu alanlarda herhangi bir alan fakültesinden lisans derecesine sahip öğrencilere öğretmenlik için gerekli olan “tezsiz yüksek lisans” derecesini verebilecekleri düşünülmektedir.

Eğitim Fakültelerinde açılacak tezsiz yüksek lisans programları iki şekilde yürütülebileceği belirtilmektedir.

a) 1.5 yıl seçeneği : İlgili alanın bulunduğu fakülte (alan fakültesi) ile Eğitim Fakültelerince ortak yürütülen birleştirilmiş lisans artı tezsiz yüksek lisans programları düzenlenebilir. Bu programların lisans kademesindeki öğrenciler ilk yedi yarıyıldaki derslerini alan fakültesinden alırlar.

Bu derslerin tümünü başarı ile tamamlayan öğrenciler lisans kademesinin son yarısında o alanın nasıl öğretilceğine ilişkin ders ve uygulamalarını Eğitim Fakültesinden alırlar ve bunları da başarı ile tamamlayan öğrencilere o alanın adını ana dal, eğitimini de yan dal olarak belirten lisans diploması verilir.

Lisans kademesini tamamlayan öğrenciler Eğitim Fakültesince ilgili enstitüye bağlı bir enstitü anabilim dalı olarak yürütülen tezsiz yüksek lisans kademesine doğrudan geçirilirler. İki yarıyla eşdeğer bir süre içinde mezuniyet için öngörülen tüm şartları tamamlayan öğrencilere ilgili alan öğretmenliğinin adını taşıyan yüksek lisans diploması verilir.

b) 4 + 1.5 Seçeneği : Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen programlardan lisans diploması almış öğrencileri, lisans diploması almış oldukları programla ilgili ortaöğretim alanında öğretmen olarak yetiştirmek amacıyla üç yarıyla eşdeğer bir süreyi kapsayan yüksek lisans programları düzenlenebilir. Bu tür yüksek lisans programlarına, usul ve esasları Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen sınavla öğrenci seçilir ve yerleştirilir.

Eğitim Fakülteleri 6. maddede belirtilen seçeneklere göre ya 3.5+1.5, ya 4 +1.5, ya da her iki seçeneği birden kapasiteleri dahilinde uygulamaya başlayabileceklerdir. Ancak tezsiz yüksek lisans programını açmak için yeterli kapasiteye sahip olmayan Eğitim Fakülteleri sadece İlköğretim düzeyine öğretmen yetiştiren lisans programlarını yürüteceklerdir.

3.2.3. Genel Hususlar

Lisans ve lisansüstü programlar belirli bölümlerin sorumluluğunda görünmesine rağmen, bu programların yürütülmesinde bölümler arası işbirliği gereklidir. Örnek olarak, Eğitim Bilimleri Bölümü şemada yer alan programlar için öğretmenlik formasyonu derslerini vermekle yükümlüdür. Programlara

göre hazırlanan ders dağılımları çerçevesinde bu işbirliğinin gerektirdiği sorumluluklar açık olarak belirlenmelidir.

Belirtilen lisans ve lisansüstü düzeydeki öğretmen yetiştirme programları yanında mevcut sistemde olduğu gibi İlköğretim Programları, Ortaöğretim Alan Öğretmenlikleri programları ve Eğitim Bilimlerinin çeşitli alanlarında ilgili enstitüler bünyesinde yürütölmek üzere tezli yüksek lisans ve doktora programları yer almaktadır.

Her kademedeki öğretmen yetiştirme programları için okullarda uygulama zorunludur. Bu tür okul uygulamaları tecrübeli öğretmenlerin nezaretinde yapılmak üzere müfredat programlarında ağırlıklı olarak yer alır. Milli Eğitim Bakanlığı her Eğitim Fakölteşi için belirli sayıda okulu bu amaçla görevlendirir. Uygulamalarda görev alacak öğretmen ve okul yöneticileri, ilgili faköltelerce saat başına ders ücreti ödenmek suretiyle ayrıca görevlendirilir.

Ölkemizin mevcut öğretmen ihtiyaçları dikkate alındığında, her Eğitim Fakölteşinde Sınıf Öğretmenliği programının acilen uygulamaya geçirilmesi gerekli görölmektedir. Buna ek olarak, Eğitim Faköltelerinin Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim II. kademe (ortaokul) öğretmenlikleri için öncelikli olarak program açmaları gerekmektedir.

1998-99 öğretim yılından itibaren Eğitim Faköltelerinin programları bu yeni düzenlemeye uygun olarak yeniden şekillendirilecek ve buna göre öğrenci alımına başlanacaktır. Mevcut programlardaki öğrenciler eski yapılanma çerçevesinde öğrenimlerini tamamlayacaklardır.

Eğitim Faköltelerine ilişkin yeni düzenleme çerçevesinde ilköğretim, ortaöğretim alan öğretmenliği ve tezsiz yüksek lisans programlarını geliştirme çalışmaları 1997 yılı sonuna kadar tamamlanacak ve faköltelere gönderilecektir.

Millî Eğitimi Geliştirme Projesinin önemli bir boyutu da “YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Yetiştirme Projesi”dir. 1994 yılında

başlatılan proje çalışmasının amaçları, 1996 yılında yeniden gözden geçirilerek, öğretmen yetiştirme sisteminde yenileşmeyi sağlayacak şekilde genişletilmiştir. Proje kapsamında; MEB ve YÖK iş birliğinde sürdürülen çalışmalar sonucunda eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmaya gidilmiştir.

4306 sayılı Yasayla uygulamaya giren sekiz yıllık ilköğretimin getirdiği öğretmen gereksinimi de göz önünde bulundurularak, ilk ve ortaöğretim kurumlarında kısa ve uzun vadede gereksinim duyulacak öğretmenlerin yetiştirilmesi için MEB ve YÖK'ün iş birliğinde öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlenmiştir.

1998-1999 öğretim yılında uygulamaya konan yeni düzenleme ile;

- Ülkenin kısa ve uzun vadede alanlara göre öğretmen gereksinimi dikkate alınarak fakültelerin, bu gereksinimi nicelik ve nitelik olarak karşılamalarını mümkün kılacak bir yapılanmaya gidilmesi,

- Eğitim fakültelerindeki bölüm yapılanmasının eğitim sistemindeki okul yapılanmasına paralel hale getirilmesi fakültelerde her okul düzeyine uygun öğretmen yetiştiren bölüm ve programların açılması,

- İlköğretim bütünlüğü içerisinde 1-8. sınıflara öğretmen yetiştiren programların bir bölüm çatısı altında toplanması, sadece ilköğretim okulu 6-8. sınıflara öğretmen yetiştiren Türkçe Öğretmenliği Programının diğer bütün alanlardaki programlara yan alan olarak hizmet vermesi gerektiğinden ayrı bir bölüm olarak yapılandırılması,

- Okulöncesi, Sınıf, Yabancı Diller, Güzel Sanatlar, Beden Eğitimi ve Spor, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri alanlarında öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla öğretmen adaylarının hem lisans hem yüksek lisans düzeyinde yetiştirilmesi, bunların dışındaki ortaöğretim alan öğretmenlerinin ise 3.5+1.5, 4+1.5 seçeneği ile tezsiz yüksek lisans düzeyinde yetiştirilmesi,

- İlköğretim okullarında görev alacak öğretmenleri yetiştirirken yan alan uygulamasını etkin bir şekilde işletmek amacıyla;

a) Sınıf öğretmenliği 1-5. programında Müzik, Resim, Beden Eğitimi ve Bilgisayarın yan alan olarak seçilmesi,

b) İlköğretim dal Öğretmenliği 6-8. sınıf programlarında en az bir yan alan seçme olanağının yanı sıra; Müzik, Resim, Beden Eğitimi ve Bilgisayar alanlarından birinin ikinci bir yan alan olarak seçilmesi,

- Öğretmen adaylarının, uygulama aşamasından önce okulu daha yakından tanıyabilmeleri amacıyla “okul deneyimi” adı altında ek bir uygulama programının başlatılması,

- Öğretmenlik formasyonu programında mevcut derslerden farklı olarak öğretmenin sınıf içi etkililiğini artıracak sınıf yönetimi, iletişim, motivasyon, öğrenme gibi konulara yer verilmesi

kararları alınmıştır.

Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında uygulanan programları; denetleyen, değerlendiren, geliştiren ve YÖK’ün öğretmen yetiştirme ile ilgili kararları oluşturmada danışma organı olarak faaliyet gösteren Öğretmen Yetiştirme Türk Millî Eğitim Komitesi’nde MEB’in üye sayısı 4’e çıkarılmıştır.

Öğretmenlerin genel ve ortak yeterliliklerini ölçülebilir biçimde ortaya koyabilmek amacıyla MEB ve öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları temsilcilerinden oluşan öğretmen yeterlik göstergelerinin tespiti komisyonunca çalışmalar sürdürülmektedir.

3.2.4. Sertifika Programları

MEB-YÖK iş birliği sonucunda, sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulamasının da getirdiği öğretmen gereksinimi göz önüne alınarak; branş fazlası öğretmenleri ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirmek amacıyla eğitim fakültelerindeki yeni düzenlemeye paralel olarak, öğretmenlik sertifika programlarının açılması sağlanmıştır.

1998-1999 öğretim yılında;

- Okulöncesi öğretmenliği sertifika programına 274,
- Sınıf öğretmenliği sertifika programına 13.086,
- İngilizce öğretmenliği sertifika programına 59,

olmak üzere toplam; 13.419 öğretmen adayının katıldığı, 34 eğitim fakültesinde sertifika programı açılmıştır.

3.3. Öğretmen Atama ve Yer Değiştirmelerindeki Uygulamalar

Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği 11.6.2000 gün ve 24076 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak, yürürlüğe girmiştir.

3.3.1. Öğretmen Atamaları

- Özre bağlı yer değiştirmeler; sağlık durumu, eş durumu ve öğrenim özrü olmak üzere 3 grupta düzenlenmiştir Norm kadro yönetmeliği ile getirilen usul ve esaslar doğrultusunda; okul- kurum veya bölüm kapanması, program değişikliği, norm kadro sayısındaki azalma ve benzeri nedenlerle fazla durumda olan öğretmenlerin yer değiştirmelerinde istek durumuna öncelik verilmektedir. Ancak, ihtiyaç bulunan yerlerde Yönetmeliğin yer değiştirmeye

ilişkin usul koşullarına bağlı kalınmaksızın değiştirilmesine olanak tanınmaktadır.

- Genel hayatı etkileyen deprem, su baskını, yangın ve benzeri doğal afetler nedeniyle oluşan öğretmen ihtiyacının karşılanmasında bu yönetmeliğin diğer hükümleri ile bağlı kalınmaksızın gerekli önlemlerin alınmasına dönük yönetim yetkili kılınmıştır.

- Öğretmen ihtiyacı ve çalışma koşulları yönünden benzerlik gösteren iller gruplandırılarak Türkiye üç hizmet bölgesine ayrılmıştır. Bu hizmet bölgelerinden genellikle kalkınmada birinci derecede öncelikli yöreler olarak belirlenen illeri de kapsar biçimde oluşturulan ikinci ve üçüncü hizmet bölgeleri zorunlu hizmet bölgesi olarak belirlenmiştir.

- Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla (11.6.2000) öğretmenlik görevine atananlar bu bölgelerden en az birinde üç veya dört yıl zorunlu olarak görev yapacaklardır. Böylelikle öğretmenlerin kendi isteklerine bağlı olarak yapılacak atamalarla ihtiyacı karşılanamayan illerin deneyimli öğretmen gereksinimi karşılanmış olacaktır.

- Norm kadro yönetmeliği çerçevesinde branşlar itibarıyla fazla konumda bulunan öğretmenlerin norm kadro ile ilişkilendirilmesi yapılmadan bunların bulunduğu hizmet alanı veya eğitim kurumlarına diğer hizmet alanlarından hiçbir şekilde yer değiştirme suretiyle atama yapılmaması için tedbir alınmıştır.

- Zorunlu hizmet yükümlülüğü yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 11.6.2000 tarihine çekilmiştir.

Öğretmen başına düşen öğrenci sayısını azaltarak, öğretmenlerin öğrencilere daha çok zaman ayırmaları ve onların bilişsel, duyuşsal ve devinışsel gelişimlerine daha çok yardımcı olmaları için son dört yılda toplam 156.476 öğretmen ataması yapılmıştır.

2003 yılında 42.166, 2004 yılında 47386, 2005 yılında 37.110, 2006 yılında 29.914 öğretmen ataması yapılmıştır.

MEB'in öğretmen gereksinimini karşılamak üzere 2005 yılında 28 branşta, ilk defa 29.914; 61 branşta yer değiştirme suretiyle 10.641 olmak üzere toplam 40.558 öğretmenin ataması yapılmıştır.

Tablo:3 2005 yılında ilk defa atanan öğretmenlerin bölgelere ve cinsiyete göre sayıları.

Bölgeler	Meslek			Kültür			Sınıf			Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Marmara	372	2220	592	1519	1711	3230	1113	922	2035	3004	2853	5857
Ege	122	33	155	713	851	1564	163	118	281	998	1002	2000
Akdeniz	169	43	212	1049	809	1863	184	108	292	1402	960	2362
İç Anadolu	223	96	319	1348	1244	2592	717	474	1191	2 288	1814	4102
Karadeniz	348	130	478	1258	1203	2461	467	470	937	2 073	1803	3876
Doğu Anadolu	267	79	340	1130	705	1836	2426	1794	4220	3823	2578	6401
G.Doğu Anadolu	225	81	306	1134	539	1673	2195	1142	3337	3554	1762	5316
Toplam	1726	682	2408	8151	7062	15219	7265	5028	12293	17142	12772	29914

Kaynak: MEB Personel Genel Müdürlüğü

Tablo 3'e göre ilk defa atanan öğretmenlerin bölgelere ve cinsiyete göre sayılarına bakıldığında Marmara Bölgesi'ne meslek dersi öğretmenliğine 372 erkek 2220 kadın , kültür dersi öğretmenliğine 1519 erkek , 1711 kadın , sınıf öğretmenliğine 113 erkek, 922 kadın öğretmen atanmıştır.

Ege Bölgesi`ne meslek dersi öğretmenliğine 122 erkek, 33 kadın , kültür dersi öğretmenliğine 713 erkek, 811 kadın, sınıf öğretmenliğine 163 erkek,118 kadın öğretmen atanmıştır.

Akdeniz Bölgesi `ne meslek dersi öğretmenliğine 169 erkek, 43 kadın, kültür dersi öğretmenliğine 1049 erkek, 809 kadın, sınıf öğretmenliğine 184 erkek,108 kadın öğretmen atanmıştır.

İç Anadolu Bölgesi`ne meslek dersi öğretmenliğine 223 erkek, 96 kadın, kültür dersi öğretmenliğine 1348 erkek1244 kadın , sınıf öğretmenliğine 717 erkek, 474 kadın öğretmen atanmıştır.

Karadeniz Bölgesi`ne meslek dersi öğretmenliğine 348 erkek, 130 kadın, kültür dersi öğretmenliğine 1258 erkek, 1203 kadın ,sınıf öğretmenliğine 467 erkek, 470 kadın öğretmen atanmıştır.

Doğu Anadolu Bölgesi`ne meslek dersi öğretmenliğine 267 erkek,79 kadın, kültür dersi öğretmenliğine1130 erkek, 705 kadın, sınıf öğretmenliğine 2426 erkek, 1794 kadın öğretmen atanmıştır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi`ne meslek dersi öğretmenliğine 225 erkek, 81 kadın, kültür dersi öğretmenliğine 1134 erkek, 539 kadın, sınıf öğretmenliğine 2155 erkek, 1142 kadın öğretmen atanmıştır.

Tablo 4. 2005 yılında ilk defa atanan öğretmenlerin branşlara göre sayıları

Branş Adı	Atanan Sayısı
Beden Eğitimi	500
Bilgisayar	245
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	232
Elektrik	187
Elektronik/ Telekomünikasyon	321
Fen Bilgisi	12
Görme Engelliler Sınıf Öğretmeni	5
Güverte Avlama	100
İngilizce	2 514
İş Eğitimi (Ticaret)	1 276
İş Eğitimi (Ev Ekonomisi)	280
İş Eğitimi (İş ve Teknik Eğitim)	68
İşitme Engelliler Sınıf Öğretmeni	26
Kuaför./Cilt Bakımı ve Güzellik	21
Zihinsel Engelliler Sınıf Öğretmeni	61
Makine Ressamlığı	10
Matematik	3 257
Metal İşleri	100
Mobilya ve Dekorasyon	1 50
Motor	125
Muhasebe Grubu	125
Müzik	503
Okul Ön/Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	916

Rehber Öğretmenliği	895
Sekreterlik Grubu	53
Sınıf Öğretmenliği	11 338
Sosyal Bilgiler	2 153
Turizm ve Otelcilik Grubu	61
Türk Dili ve Edebiyatı	4 380
Toplam	29914

Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü

Tablo 4'e göre 2005 yılında ilk defa atanan öğretmenlerin branşlara göre sayılarına bakıldığında en fazla atama yapılan alanın sınıf öğretmenliği olduğu görülmektedir. Sonra sırasıyla Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği, Matematik öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği, Sosyal Bilgiler öğretmenliği, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi öğretmenliği, Rehber öğretmenliği, Müzik öğretmenliği, Beden Eğitimi öğretmenliği ve Bilgisayar öğretmenliği gelmektedir. Diğer branşlarda 200 den az sayıda atama yapılmıştır. Bu tablodan anlaşılabacağı üzere ülkemizde en fazla ihtiyaç sınıf öğretmenliği ve genel bilgi dersi öğretmenliğinde görülmektedir. Meslek dersi öğretmenliğinde bazı branşlarda hiç atama yapılmamış , atama yapılan branşlarda ise sayı çok düşük tutulmuştur.

Tablo 5. 2005 yılında yer değıştirme suretiyle atanan öğretmenlerin branşlara göre sayıları

Branş Adı	Atanan	Branş Adı	Atanan
Almanca	41	Makine Ressamlığı	7
Beden Eğitimi	195	Matbaa	1
Bes/Gıda Tek.Ev Y.ve Bes	13	Matematik	756
Bilgisayar	47	Matematik (İngilizce)	15
Biyoloji	385	Mobilya ve Dekorasyon	42
Biyoloji (Almanca)	1	Motor	17
Biyoloji (İngilizce)	16	Muhasebe Grubu	71
Coğrafya	411	Müzik	90
Din Kül. ve Ahlak Bilgisi	613	Okul öncesi çocuk gel. Eğt.	198
El Sanatları	7	Okul öncesi çocuk gelişimi	17
Elektrik	41	Öğretmenlik Mes. Bil.Ders.	10
Elektronik/Telekomünikasyon	28	Özel Eğitim Öğretmenliği	15
Felsefe	65	Radio –Televizyon	1
Fen Bilgisi	102	Rehber Öğretmenliği	214
Fen Bilgisi (İngilizce)	2	Resim / Grafik	7
Fizik	419	Resim İş / Resim	295
Fizik (İngilizce)	27	Sekreterlik Grubu	24
Fransızca	25	Sınıf Öğretmenliği	3880
Giyim / Hazır Giyim	4		

Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü

Tablo 5'e göre yer değiştirme suretiyle atanan öğretmenlerin sayılarına bakıldığında en fazla atamanın 3880 kişi ile Sınıf öğretmenliği , 756 kişi ile Matematik öğretmenliği, 613 kişi ile Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği, 419 kişi ile Fizik Öğretmenliği, 411 kişi ile Coğrafya öğretmenliği , 385 kişi ile Resim öğretmenliği ve diğer branşların atamaları verilmiştir.

3.3.2 Türkiye`nin Öğretmen İhtiyacı

2000-2005 yıllarını kapsayan beş yıllık sürede öğretmen ihtiyacı;

- Okul öncesi eğitim kurumlarında 35.465,
- İlköğretim kurumları sınıf öğretmenliği alanında 69.087,
- İlköğretim okullarının 6.7.8. sınıfları ve orta öğretim kurumları kùltür dersleri öğretmenliği alanında 139.543,
- Meslekî ve teknik orta öğretim kurumları meslek dersleri öğretmenliği alanında 155.169

olmak üzere toplam 399.264 olarak tespit edilmiştir.

3.3.3 Atölye ve Meslek Dersi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi

Meslek eğitiminin tarihi çok eskilere dayanır. Eğitim, insan ve iş arasındaki ilişkiler, uyum ya da uyumsuzluklar ilk çağlardan beri süregelenmiştir. Bu durum, yaşanılan dönemlere, çağdaş gelişme ve değişmelere göre yeni boyutlar kazanarak ve gelişerek devam etmektedir.

Cumhuriyet döneminde, mesleki ve teknik okullara öğretmen yetiştirmek üzere açılan ilk eğitim kurumlarından biri Kız Teknik Öğretmen Okulu olmuştur. Kız Enstitüleri ve Akşam Kız Sanat Okullarının atelye ve meslek dersleri öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla açılan bu okulun öğretim süresi 1934-1935 öğretim yılında iki, 1940-1941 öğretim yılında üç, 1947-1948 öğretim yılında da dört yıla çıkarılmıştır. 1961-1962 öğretim yılında Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu adını almıştır.

Erkek Sanat Okullarının atelye ve meslek dersi öğretmenlerini yetiştirmek üzere 1937-1938 öğretim yılında üç yıl süreli Erkek Teknik Öğretmen Okulu açılmış, 1946-1947 öğretim yılında bu okulun süresi dört yıla çıkarılmıştır. Daha sonra Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu adını alan bu kurum, 1974-1975 öğretim yılında Yüksek Teknik Öğretmen Okulu adını almıştır. Yüksek Teknik Öğretmen Okuluna, endüstri meslek liseleri ve teknik lise (Sanat enstitüsü ve teknisyen okulu) mezunlarından eleme ve giriş sınavında başarı gösterenler alınmakta idi. Okula kabul edilen öğrencilerin yüzde sekseni giriş sınavında başarı gösterenler, yüzde yirmisi de mesleki ve teknik liselerde bütünlemeye kalmadan okul birincisi olanlar arasından seçiliyordu.

Sayıları artmakta olan ticaret okullarının meslek dersleri öğretmenlerini yetiştirmek amacıyla 1955-1956 öğretim yılında, öğretim süresi üç yıl olan Ticaret Öğretmen Okulu açılmıştır. Ticaret Öğretmen Okulunun adı daha sonra Ticaret Yüksek Öğretmen okulu olmuş, 1965 yılında da bu okul Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu adını almış ve öğretim yılı dört yıla çıkarılmıştır. Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulundan, ticaret liseleri, sekreterlik okulları, otelcilik okulları ile ticaret ve turizmle ilgili dersler okutan orta dereceli diğer okullara meslek dersleri öğretmeni yetiştirilmekteydi.

Sözü edilen okullar dışında, mesleki teknik eğitim kurumlarının karşılamak üzere, başka okullar da açılmıştır. Bunların arasında; biri 1974-1975 öğretim yılında açılan Endüstriyel Sanatlar Yüksek Öğretmen Okulu,

diğeri de 1975-1976 öğretim yılında açılan Erkek Sanat ve Kız Sanat Yüksek Öğretmen Okullarıdır.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarına atelye ve meslek dersleri öğretmeni yetiştiren ve yukarıda isimleri belirtilen yüksek öğretmen okullarına; genelde, mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarından mezun olanlardan;

- Hakkında öğretmenler kurulunca “öğretmen olabilir” diye karar verilenler ve onlu not sistemine göre başarı ortalaması altıdan aşağı olmayanlar,

- Türkiye genelinde yapılan eleme sınavında (Türkçe-Kompozisyon-Teknik Resim derslerinden) başarılı olanlar,

- Giriş sınavında (Matematik, Meslek Resmi, Meslek Teknolojisi, Atelye ve laboratuvar uygulaması derslerinden) başarılı olanlar,

- Bunlardan da, öğretmenlik mesleği için engel bir durumunun olup olmadığının değerlendirildiği mülakat sınavında başarılı olanlar,

Atelye ve meslek dersleri öğretmeni yetiştirilmek üzere kabul ediliyordu. Bu dört kademedeki yapılan sınav ve değerlendirme sonucunda dört yıllık ve uygulama ağırlıklı yüksek öğrenimini tamamlayanlar dönemine göre daha nitelikli öğretmen olarak yetişmekteydi.

Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları, bilindiği üzere; bilginin kullanılıp teknolojiye dönüştürüldüğü, işe ve üretime yansıtıldığı, okul-işyeri işbirliği esasına dayalı mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinin verildiği eğitim-öğretim kurumlarıdır. Atelye ve meslek dersleri öğretmenlerinin de buna uygun olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.

Günümüzde meslekî ve teknik öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler, eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedir. Bu alana öğretmen yetiştiren başlıca üç tür eğitim fakültesi vardır. Bunlar;

- Teknik eğitim fakülteleri,
- Meslekî eğitim fakülteleri ve
- Ticaret ve turizm eğitimi fakültesidir.

2000-2001 öğretim yılında 15'i teknik eğitim fakültesi; 2'si meslekî eğitim fakültesi ve biri ticaret ve turizm eğitimi fakültesi olmak üzere toplam 18 fakülte meslekî ve teknik öğretim kurumları için öğretmen yetiştirme hizmetlerini yürütmüşlerdir.

Yukarıda sayılan eğitim fakültelerinde uygulanan programlar, Millî Eğitim Bakanlığının örgütlenmesine paralel bir yapı göstermektedir. Genel anlamda;

- Teknik eğitim fakültelerinin, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne,
- Meslekî eğitim fakültelerinin, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne,
- Ticaret ve turizm eğitimi fakültesinin ise Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarına öğretmen yetiştirdikleri söylenebilir. Ancak, okulların birlikte uyguladıkları program sayıları arttıkça, böyle bir ayırım da anlamını kaybetmektedir. Örneğin Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı bazı okullarda elektronik bölümü açılmıştır. Bu

okullarda teknik eğitim fakültelerinin elektronik bölümünden mezun olan öğretmenler görev yapmaktadırlar.

Meslek yüksek okullarının öğretmen ihtiyaçlarının büyük bir bölümü, yukarıda sözü edilen fakültelerden mezun olduktan sonra meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarında hizmet vererek deneyim kazanmış öğretmenlerden karşılanmaktadır.

Meslekî ve teknik eğitim fakülteleri, üniversiteler bünyesinde yer almaktadır. Üniversiteler ise Yüksek Öğretim Kurulunun koordinasyonunda faaliyetlerini sürdürmektedir. YÖK, öğretmen yetiştirme dahil, her türlü yüksek öğrenimin plânlanmasından, koordinasyonundan, denetiminden ve geliştirilmesinden sorumludur. Bu durumda, öğretmen yetiştirme konusunda muhatap kuruluş, tek tek eğitim fakülteleri ya da üniversiteler değil YÖK'tür. Bu sebeple öğretmen yetiştirme sistemine ilişkin bütün düzenlemeler ve değişiklikler YÖK'ün koordinasyonunda gerçekleştirilmektedir.

1998-2005 döneminde meslekî ve teknik eğitim fakültelerine ilişkin yeni kayıt ve mezun sayıları Tablo-6'da verilmiştir.

Tablo-6'da görüldüğü gibi, meslekî ve teknik eğitim fakültelerinin yeni kayıt ve mezun sayılarında çok büyük artış ya da azalma dikkati çekmemektedir. Bu durum fakültelerin talepten ziyade kapasiteye göre öğrenci aldıkları izlenimini doğurmaktadır. Bu soruna ileride değinilecektir.

Tablo: 6 Yıllara Göre Meslekî ve Teknik Eğitim Fakültelerine Yeni Kayıt ve Mezun Sayıları

		Yıllar	Yeni Kayıt			Mezun		
FAKÜLTELER			Toplam	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek
		1998-1999	4277	575	3702	2921	254	2667
Teknik Eğitim Fak.		2000-2001	4526	470	4056	2850	237	2613
		2002-2003	4865	570	4295	-	-	-
		2004-2005	1513	1440	73	1336	1267	69
Meslekî Eğitim Fak.		1999-2000	1507	1394	113	1414	1346	68
		2000-2001	1540	1370	170	-	-	-
		2002-2003	385	159	226	472	201	271
Tic.ve Turizm Eğt.Fak.		1999-2000	393	217	176	288	140	148
		2003-2005	285	126	159	-	-	-

Kaynak: ÖSYM: Yüksek Öğretim İstatistikleri, (1998-1999, 2001-2002,-2003-2004,2005), Ankara.

Tablo 6 ‘da fakülte ve verilen program sayısına bağlı olarak öğrenci sayısı bakımından, teknik eğitim fakülteleri ilk sırada, eğitim fakülteleri ikinci sırada ve ticaret ve turizm eğitimi fakülteleri de üçüncü sırada gelmektedir.

Tablo 6’da dikkati çeken bir diğer husus ise, ticaret ve turizm eğitimi fakültesindeki öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımında çok büyük farklılıklar görülmemesine karşın, teknik eğitim fakültelerinde erkeklerin, meslekî eğitim

fakültelerinde ise kızların büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu durum, fakültelerin öğretmen yetiştirdikleri okul türlerine devam eden öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımıyla paralellik göstermektedir.

Mesleki ve teknik eğitim fakültelerine alınacak öğrenci kontenjanının belirlenmesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen ihtiyacı gözönüne alınmaya çalışılmasına rağmen, mevcut işbirliği ve koordinasyonun arz-talep dengesini kurmaya yetmediği belirtilmektedir.

Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim ve Ticaret ve Turizm Öğretimi, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüklerine bağlı olarak görev yapan atelye ve meslek dersi öğretmenlerinin sayısı ile öğretmen ihtiyacı Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo:7 Mevcut ve İhtiyaç Duyulan Atölye ve Meslek Dersleri Öğretmen Sayılarının Genel Müdürlüklere Göre Dağılımı

Genel Müdürlükler	Öğretmen ihtiyacı olan branşlar	Mevcut Öğretmen	İhtiyaç Duyulan Öğretmen
Erkek Teknik Öğretim	48	13,101	5,842
Kız Teknik Öğretim	32	8,646	1,837
Ticaret ve Turizm Öğretimi	4	3,569	1,903
T O P L A M	84	1,316	9,582

Kaynak:MEB. verilerinden alınmıştır.

Tablo 7'de arz ve talep durumunu göstermektedir. Aynı durumu, bu kez değişik bir ifadeyle, Şubat 1999 tarihinde toplanacak olan 16. Milli Eğitim Şurası'nın Hazırlık Komisyonları'nın hazırladığı raporda da görmek

mümkündür. Mesleki ve Teknik Eğitim Alanına Öğretmen ve Yönetici Yetiştirme Komisyonu Raporu, bu konuyu şöyle belirtmektedir:

Bir çok alanda arz fazlası öğretmen mevcuttur. Buna karşılık bazı alanlarda da talep karşılanmamaktadır. Talebin karşılanamadığı alanlarda kurumlar ihtiyaçlarını istenilen niteliklere yeterince sahip olmayan kişilerle karşılamaya çalışmaktadır. Arz fazlası öğretmenler de değerlendirilememekte ve sisteme yük olmaktadır.¹

Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı Jaques Delors, bu konuya ilişkin olarak şunları söylemektedir:

Dünyamız çok hızlı gelişmektedir. Bu nedenle diğer pek çok meslek grubu gibi öğretmenler de hizmet öncesinde aldıkları eğitimin yaşam boyu kendilerini ayakta tutamayacağı gerçeği ile yüzleşmelidir.

Öğretmen eğitiminin ana fonksiyonlarından birisi, öğretmenlerin ahlaki, entelektüel ve duygusal araçlarla teçhiz edilmesidir.

Öğretmenin, değişimdeki, anlayış ve hoşgörünün geliştirilmesindeki rolü hiç bir zaman bu günkü kadar aşikar olmamıştır. Bu durum 21. Yüzyılda daha da belirgin olacağı benzetilmektedir.

İş dünyası ve istihdam koşullarındaki değişmeler, mesleki ve teknik okul öğretmenlerinin rollerini ve niteliklerini de değiştirmektedir. Örneğin, işin mekanikleşmesi, işin bilgisayarlaşması, işin küreselleşmesi, işin yeniden yapılandırılması, teknolojinin gelişmesi ve değişmesi ve daha önce edinilen bilgi ve becerilerin süratle eskimesi gibi değişmeler, teknik öğretmenlerin gerek hizmet öncesi gerekse hizmetiçi eğitimlerini etkilemektedir. Öğretmen

eğitiminde görev alan öğretim üyelerinin bu değişme ve gelişmelerden haberdar olması; program, atelye ve laboratuvarların bu değişme ve gelişmelere göre çağdaş teknolojiye uygun olarak donatılması gerekmektedir.

İş hayatımızın yeter sayı ve nitelikte işgücü ihtiyacının karşılanması ve mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları öğrencilerinin gerçek üretim ortamında yetiştirilmesi amacıyla çıkarılan 3308 sayılı Yasa gereğince okul-işyeri işbirliği esasına dayalı işletmelerde meslek eğitimi uygulamaları sürdürülmektedir.

Buna göre, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarına öğretmen olarak yetiştirileceklerin de, öğretmenlik eğitimleri süresince, öğretmenlik eğitimleri sonrasında ve hizmetleri öncesinde, üniversite-işyeri işbirliği esasına dayalı bir eğitim almaları ve gerekli ve yeterli işyeri deneyimi kazanmaları gerekmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının atelye ve meslek dersleri öğretmenlerinin, işyeri deneyimine sahip olmaları, gelişmiş ülkelerin mesleki ve teknik eğitim sistemlerinde de gerekli görülen bir konudur. Hemen tüm ülkelerde, özellikle de İngiltere, Almanya, ABD gibi ülkelerde uygulanan modeller incelendiği zaman, teknik eğitimde istihdam edilecek öğretmenlerde işyeri tecrübesinin arandığı görülmektedir.²

3.3.4. Öğretmen Yetiştiren Kurumlara Öğrenci Seçimi

Öğretmen yetiştiren fakülteler dahil, bütün yüksek öğrenime öğrenci alımı, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından ülke çapında, aynı anda yapılan merkezî bir sınav ile gerçekleştirilmektedir. Bu sınavlara orta öğrenimini bitiren herkes katılabilmektedir.

Meslekî ve teknik eğitim fakültelerinin öğrenci kaynağı, genel olarak, meslekî ve teknik orta öğretim okullarıdır. Ancak, ilke olarak, genel orta öğretim okullarından mezun olanların bu fakültelerin öğretmenlik programlarını seçmelerinde hukukî bir engel bulunmamaktadır.

Genel düzenleme böyle olmakla birlikte, orta öğretim okullarından mezun olanların, kendi alanlarının devamı mahiyetindeki yüksek öğretim programlarını tercih etmelerini teşvik etmek amacıyla sınav puanlarının hesaplanmasında ek puan uygulaması yapılmaktadır. Örneğin, meslekî ve teknik liselerin Elektrik bölümünden mezun olan bir öğrenci yüksek öğrenimde bunun devamı mahiyetinde bir programı tercih ederse puanının hesaplanmasında özel bir ek kat sayı uygulanmakta, böylece öğrenci o program bakımından genel lise mezunlarına göre daha avantajlı hâle gelmektedir. Bu uygulama sebebiyle, meslekî ve teknik eğitim fakültelerini tercih edenlerin tamamına yakınının, meslekî teknik orta öğretim okulu mezunları olduğu görülmektedir.

Öğrenci seçimi, öğretmen yetiştirmede niteliği etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Yakın tarihlere kadar, öğretmen yetiştiren okulları tercih eden öğrencilerin, genel yetenek ve hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından yeterli olmadıkları konusunda yaygın bir kanı vardı.

Öğretmenlik programlarını tercih eden öğrencilerin büyük bir bölümü, bu programlara tercihleri arasında oldukça alt sıralarda yer veriyorlardı. Bunun temel sebebi olarak, öğretmenlik mesleğinin maaş, statü ve diğer istihdam koşulları bakımından cazip olmaması gösterilmekteydi.

Öğretmenlik mesleğinde niteliği yükseltmek, daha yetenekli ve istekli öğrencilerin bu programları seçmesini teşvik etmek amacıyla bazı önlemler alınmıştır. Bunlardan birincisi ve en önemlisi, öğretmen ihtiyacı olan alanlar başta olmak üzere, ilk on tercihi içinde bu programları tercih eden öğrencilere burs ve istihdam garantisi verilmesi uygulamasıdır. Bir süre sonra uygulamada

bazı değişiklikler yapılarak, istihdam garantisi kaldırılmış; kapsam, ilk beş tercihi arasında bu programlara yer verenler olarak daraltılmıştır.

Bu uygulamanın olumlu sonuçları görülmüş, gerek tercih sıralaması ve gerekse gelen öğrencilerin profili açısından olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gelişmede öğretmenlik mesleğinin koşullarını iyileştirme yönünde yapılan çalışmaların da önemli katkısı olduğu söylenebilir.

3.3.5.Öğretmen Yetiştiren Fakültelerde Görev Yapan Eğiticiler

Öğretmen yetiştirmede niteliği etkileyen diğer bir husus ise bu okullarda görev yapan öğretim elemanlarıdır. Meslekî ve teknik eğitim fakültelerinde görev yapan öğretmenlerin büyük bir kısmını, bu fakültelerin mezunları oluşturmaktadır. Ayrıca, diğer fakültelerden mezun olup akademik kariyer yapanlar arasından da sözü edilen fakültelele öğretim üyesi alınmaktadır.

Öğrenci ve program sayılarına paralel olarak en fazla öğretim üyesi teknik eğitim fakültelerinde istihdam edilmektedir. Bunu meslek eğitim fakülteleri ve daha sonra ticaret ve turizm eğitimi fakültesi takip etmektedir.

Meslekî ve teknik eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarıyla ilgili olarak, eğitimin niteliğini etkileyen üç önemli husus dikkati çekmektedir:

- Birincisi, herhangi bir öğretmenlik programını bitirmeden, öğretim elemanı olan kişilerin öğretmenlik formasyonu bakımından yeterli olmadıkları tartışmasıdır. Bu grupta yer alanlar için bazı ek eğitim imkânları olmakla birlikte; bu imkânlardan yararlanma konusunda fazla talep yoktur.

- İkincisi, öğretmen yetiştiren programlardan mezun olanların, hizmet öncesi eğitimleri sırasında yeteri kadar pratik eğitim şansı bulamamalarıdır. Bu durumun, öğretim elemanlarının ders işlerken pratiğe yeteri kadar ağırlık vermemelerine sebep olduğu düşünülmektedir.

- Üçüncüsü ise, öğretim elemanlarına, alanlarında iş yaşamı tecrübesi kazandırmak için belirli aralıklarla iş yaşamında çalışma imkânı getirilmesine ve bunu teşvik edecek mekanizmalara ihtiyaç olduğu görüşüdür.

Son yıllarda öğretmen yetiştiren kurumlardaki eğitici personelin nitelik ve sayısının artırılması çalışmalarının yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bu kapsamda, eğitim fakültelerindeki eğitici personelin akademik kariyer yapma fırsatları geliştirilmekte, öğretim elemanları araştırma çalışmaları için yurt dışına gönderilmektedir.

1997 yılından itibaren 1416 Sayılı Kanun kapsamında yurt dışında lisansüstü eğitim yapmak amacıyla verilen burslardan bir kısmı, öğretmen eğitimi ile ilgili alanlara ayrılmıştır.

3.3.6. Eğitim Programları

1982 yılında yapılan düzenleme çerçevesinde öğretmen yetiştirme görevi yanında öğretmenlik programlarının hazırlanması görevi de YÖK'e devredilmiştir.

Meslekî ve teknik eğitim fakültelerinde okutulan öğretmen yetiştirme programları dört yıllık lisans eğitimi gerektirmektedir. Öğretmen yetiştirme programları içerik olarak aşağıdaki üç ana bölümden oluşmaktadır:

- Genel kültür dersleri
- Özel alan dersleri

- Meslekî formasyon dersleri

Bu üç bölümün öğretmen yetiştiren fakülte programlarındaki ağırlığı ve düzenlenme biçimi farklılıklar gösterebilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğünün yayınladığı “ Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme” kitabında bu bölümlerin ağırlığı şu şekilde belirlenmiştir. Bu dağılım, genel bir ortalamaı göstermesi bakımından aşağıda verilmektedir.

Tablo:8 Eğitim Programları

Genel kültür dersleri	%12
Özel alan dersleri	%63
Meslekî formasyon dersleri	%25

Kaynak: MEB

Programları şekillendiren üç ana boyuttan birisi olan genel kültür dersleri, YÖK’ün koyduğu zorunlu derslerdir. Bunlar; Türk Dili, Tarih, Yabancı Dil, Beden Eğitimi ve Sanat dersleridir. Ayrıca birinci sınıfta Matematik, Kimya, Fizik dersleri de okutulmaktadır.

Özel alan dersleri, öğretmenin eğitimini vereceği alana ilişkin dersler olup, teorik ve uygulamalı olarak sınıf, atölye veya lâboratuvar ortamlarında verilmektedir. Özel alan dersleri, bölümün toplam dersleri arasında en ağırlıklı kısmını oluşturur. Tüm meslekî ve teknik eğitim fakültelerinde uygulamalı eğitimin yetersizliği, dile getirilen ortak bir sorundur. Uygulamalı eğitimin yetersizliğinde, fakültelerin atölye, laboratuvar ve araç gereç ihtiyacı gibi alt yapı eksiklikleri büyük rol oynamaktadır. Ayrıca, öğretim elemanlarının endüstri deneyiminden yoksun olarak yetişmeleri, uygulamalı eğitim için ödenen ders ücretinin maksimum 10 saat ile sınırlandırılmış olması gibi faktörler de uygulamalı eğitimi teşvik edecek mahiyette değildir.

Meslekî formasyon dersleri ise, genel, meslekî ve teknik öğretmen yetiştiren bütün fakülteler için aynıdır. Son yıllarda bu alanın ağırlığı artırılmıştır. Meslekî formasyon derslerinin genel olması, mesleki ve teknik öğretmen yetiştiren alanlar için özel bir yön arz etmemesi özellikle meslek öğretmenlerince eleştirilen bir konudur.

Meslekî ve teknik eğitim veren fakültelerde toplam 33 öğretmenlik programı mevcuttur. MEB'e bağlı orta öğretim kurumlarında 130 civarında meslek alanında eğitim verildiği dikkate alındığında, öğretmen yetiştiren fakültelerin programları ile öğretmenlerin istihdam edildiği okulların programlarının örtüşmediği görülmektedir.

Meslekî ve teknik eğitim fakültelerinin hangi alan mezunlarının orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında hangi dersleri okutacakları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca belirlenmektedir. Ders programları esas alınarak yapılan bu belirlemeyle, meslekî ve teknik eğitim fakültelerindeki alan sınırlılığı sebebiyle meslekî ve teknik ortaöğretim programlarının çeşitlenmesinde meydana gelebilecek sınırlılıkların önlenmesine gayret edilmektedir.

Eğitim fakültelerinin öğrenci alımlarının, talepten ziyade kapasiteye göre belirlendiği gözlenmektedir. Bunun doğal sonucu olarak, bazı alan mezunları istihdam edilmezken, bazı alanlarda ise istihdam edilecek öğretmen adayı bulunamamaktadır. Öğretmen eksiğinin olduğu alanlarda MEB, en yakın alan mezunlarını ya da diğer fakülte mezunlarını kısa süreli formasyon eğitiminden sonra öğretmen olarak istihdam etmektedir.

Sonuç olarak bütün bunlar, eğitimde kalite boyutunu olumsuz etkileyen unsurlardır. Öğretmen yetiştirmede gerek nitelik ve gerekse nicelik boyutunda yaşanan sorunların çözümü için YÖK, Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği içinde bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma kapsamında öğretmen yetiştirme sistemi yeniden düzenlenmiştir.

Yeni düzenleme 1998-1999 öğretim yılında uygulamaya konulmuştur. Ancak, meslekî ve teknik alanlarda öğretmen yetiştirme bu düzenlemenin kapsamı dışında tutulmuştur. Bu husus, yeni düzenlemenin en önemli eksiklerinden birisi olarak görülmektedir. Meslekî ve teknik öğretmenlerin yetiştirilmelerine ilişkin iyileştirme çalışmaları, 1999 yılında yapılan 16. Millî Eğitim Şûrası'nda alınan kararlar doğrultusunda MEB ve YÖK'ün iş birliğinde yürütülmektedir.

Ayrıca, öğretmen yetiştirmede YÖK ile MEB arasında daha sağlıklı ve sürekli iş birliğinin kurulması için, 1997 yılında Yüksek Öğretim Kurulu bünyesinde Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesi kurulmuştur. Bu komitenin kuruluş amacı, öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarında uygulanan programları denetlemek, değerlendirmek, geliştirmek ve YÖK'ün öğretmen yetiştirme konusunda alacağı kararları birlikte oluşturmada danışma organı olarak görev yapmaktır. Bu Komite'de YÖK ve eğitim fakülteleri temsilcileri ile Millî Eğitim Bakanlığından;

- Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürü
- Yüksek Öğretim Genel Müdürü
- Personel Genel Müdürü
- Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanı ve
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkan Yardımcısı

almaktadır.

YÖK ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında sağlıklı ve verimli bir iletişim kurulmasında Millî Eğitimi Geliştirme Projesi'nin bir bölümü olan “Dünya Bankası-YÖK Hizmet Öncesi Öğretmen Yetiştirme Projesi”nin de önemli katkıları olmuştur. 1994 yılında başlatılan proje, 1996 yılında yeniden gözden geçirilerek, özellikle öğretmen yetiştirme sisteminde yeniliklere imkân ve destek sağlayacak şekilde genişletilmiştir.

3.3.7. Öğretmenlik Uygulamaları ve İş Yeri Stajı

Eğitim fakültelerinde okuyan öğretmen adayları, öğretmenlik uygulamalarını ileride görev yapacakları meslekî orta öğretim kurumlarında yapmaktadırlar. Öğretmenlik uygulamaları, iki yarıyıl haftada yarım gün okulda gözlem şeklinde, yedinci ve sekizinci yarıyılta haftada bir gün (ya da iki yarım gün) uygulama şeklinde gerçekleştirilmektedir. Uygulama kapsamında adaylar, ders plânı hazırlama, eğitim araç ve gereci hazırlama, teorik ve pratik eğitim verme, ölçme ve değerlendirme vb. çalışmalar yapmaktadırlar.

Öğretmen yetiştiren okullarda okutulan programlar ile orta öğretim kurumlarında uygulanan meslekî ve teknik eğitim programlarının birbiriyle örtüşmemesi, öğretmenlik uygulamasında da ciddî sorunlara sebep olmaktadır. Bu durumda bazı alanlarda ve yerleşim yerlerinde öğretmenlik uygulaması için öğrenci gönderilecek okul bulunmamaktadır. Bu durumda (imkânlar dahilinde) programın uygulandığı diğer yerleşim yerleri ve okullar ile iş birliği yapılması yoluna gidilmektedir.

MEB ile YÖK arasında uzun yıllar yaşanan iletişim ve iş birliği eksikliği, okul ve eğitim fakülteleri arasındaki ilişkileri de olumsuz etkilemiştir. Bunun doğal sonucu olarak, adayların okullarda yaptıkları öğretmenlik uygulamalarının istenilen düzeyde faydalı olmadığı söylenebilir. Son yıllarda MEB-YÖK arasında başlatılan iş birliği ve koordinasyon bu alanda da somut adımların atılmasına imkân vermiştir.

1997 yılında YÖK-MEB arasında, öğretmenlik uygulamalarının her bakımdan iyileştirilmesi için tarafların daha çok iş birliği yapmalarına imkân veren ve bu iş birliğinin şeklini ve tarafların görev ile sorumluluklarını belirleyen bir protokol imzalanmıştır. “Öğretmen Adaylarının MEB’e Bağlı Eğitim-Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin

Koordinasyon ve İş Birliği Protokolü” ve buna dayalı olarak çıkarılan Yönerge, 1998-1999 öğretim yılından beri uygulanmaktadır. Protokolün amacı, öğretmen yetiştiren ve istihdam eden iki kurum arasında öğretmenlik uygulamaları konusunda somut, sürekli ve sağlıklı iş birliğinin kurulmasıdır.

Öğretmen adayları, dört yıllık öğretmenlik eğitimleri süresi içinde en az 60 iş günü iş yerlerinde staj yapmak zorundadırlar. Bu stajlar, eğitim fakülteleri tarafından programlanmaktadır. Bu kapsamda amaca uygun özel ya da kamu kurumları staj yeri olarak belirlenmektedir. Öğrenciler, belirlenen program çerçevesinde, iş yerinde fiili olarak stajlarını tamamlarlar. Fakülte, öğrencinin stajıyla ilgili olarak iş yeri ile sürekli irtibat içindedir.

Öğretmen adaylarınca yapılan stajlar, gerek süre gerek içerik olarak ihtiyacı karşılamamaktadır. Yapılan araştırmalar öğretmenlik stajlarının yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. 1996 yılında teknik eğitim fakültesi mezunları arasında yapılan bir araştırma, meslek öğretmenlerinin endüstri stajlarının faydalı ancak yetersiz olduğunu, içerik ve süre bakımlarından iyileştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Pratik eğitimdeki eksiklikler ve yetersizlikler bütün öğretmenler için önemli bir sorundur. Yeterli düzeyde meslekî deneyim ve iş yaşamı tecrübesi, meslek eğitimi veren öğretmenler bakımından çok daha fazla önem taşımaktadır. Mevcut sistem ve sınırlılıklar içinde meslek öğretmenlerinin pratik eğitim ve iş yaşamı tecrübesi bakımından eksik yetiştikleri söylenebilir.

3.3.8. Öğretmenlerin İstihdamı ve Ücretleri

Meslekî ve teknik eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerden hâlihazırda çalışanların büyük bir bölümü Millî Eğitim Bakanlığı tarafından istihdam edilmektedir.

Okul öncesi eğitimde istihdam edilen öğretmenlerin büyük bölümü kamudadır. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması konusunda yürütülen çalışmalar sonucu, 1998-2001 yılları arasında özel sektörde çalışan öğretmen oranı %7.16'dan %8.24'e yükselmiştir.

İlköğretime baktığımız zaman, öğretmenlerin tamamına yakınının kamuda çalıştığı söylenebilir. İlköğretimde özel sektörde çalışan öğretmen oranı, okul öncesinin yarısı civarındadır.

Orta öğretimin genelinde çalışan öğretmenlerin ortalama %93.5'i kamuda görev yapmaktadır. Özel sektörde görev yapan öğretmenlerin toplam içindeki oranı 1998-2001 yılları arasında azalmıştır. Orta öğretimde genel ve meslekî-teknik orta öğretim ayrımına gelince, oldukça çarpıcı bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Genel orta öğretimde özel sektörde istihdam edilen öğretmen oranı incelenen dönemde ortalama %13 civarında iken aynı dönemde meslekî ve teknik orta öğretimde çalışan öğretmen oranı sadece %0.25'tir. Meslekî ve teknik orta öğretimde özel sektörde istihdam edilen öğretmenlerin oranının çok düşük olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin istihdamı konusunda en çarpıcı tablo ise yaygın eğitimde karşımıza çıkmaktadır. 1998-2001 döneminde yaygın eğitimde istihdam edilen öğretmenlerin ortalama %75.84'ü özel sektörde, %24.15'i ise kamuda görev yapmaktadır. Görüldüğü üzere, yaygın eğitimde öğretmen istihdamı, örgün eğitimin tam tersi bir durum arz etmektedir.

Tablo-9. Eğitim Kademelerine Göre Kamu ve Özel Sektörde Öğretmen İstihdamı

		2001-2002	2003-2004	2005-2006
Okul Öncesi Eğitimi	Kamu	15.867	14.419	15.199
	Özel	1.224	1.277	1.364
	Özel (%)	7,16	8,14	8,24
İlköğretim	Kamu	307.444	312.752	330.956
	Özel	9.547	12.172	14.185
	Özel (%)	3,01	3,75	4,11
Orta Öğretim (Toplam)	Kamu	135.264	134.054	132.842
	Özel	10.229	9.415	8.599
	Özel(%)	7,03	6,56	6,08
	Kamu	60.966	61.006	63.125
Genel Orta Öğretim	Özel	9.970	9.243	8.469
	Özel (%)	14,05	13,16	11,83
Meslekî ve Teknik Orta Öğretim	Kamu	74.298	73.048	69.717
	Özel	259	172	130
	Özel (%)	0,35	0,23	0,19
Yaygın Eğitim	Kamu	10.870	11.922	11.876
	Özel	33.172	36.584	39.320
	Özel (%)	75,32	75,42	76,80
	Kamu	469.445	473.147	490.873
GENEL TOPLAM	Özel	54.172	59.448	63.468
	Özel(%)	10,35	11,16	11,45

Kaynak:MEB, Milli Eğitim Sayısal Veriler (İlgili yıllara ait istatistikler)

Tablo 9'a göre eğitim ve öğretim dönemlerinde görev yapan öğretmenlerin %50.79'u genel orta öğretimde, %49.22'si meslekî ve teknik orta öğretimde görev yapmaktadır.

3.4. Ortaöğretimde Genel ve Mesleki Eğitim

Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bütün okul ve kurumlarında görev yapan öğretmenler, eğitim fakültelerinin ilgili programlarından mezun olan kişiler arasından kur'a yolu ile seçilerek atanmaktadırlar. Öğretmenlerin illere atanması Millî Eğitim Bakanlığınca, il içinde okullara görevlendirme ise valiliklerce yapılmaktadır. Öğretmenlerin seçimi ve atanması bakımından genel ve meslek öğretmenleri arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda görev yapan öğretmenlerin istihdamında atıl kapasite yaratılmaması, atıl kapasitenin ihtiyaç olan okul ve kurumlara yönlendirilebilmesi için "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik" 1999 yılında yürürlüğe konulmuştur. Yönetmelik doğrultusunda her eğitim kurumunun yönetici ve branşlar itibariyle öğretmen sayısına ilişkin norm kadroları belirlenmiştir.

Norm kadro belirlenmesinde öğrenci sayısı, ders yükü, derslik sayısı esas alınmış; 40 saatlik öğretim için 1 öğretmene ihtiyaç olduğu hesabından hareket edilmiştir. Bu uygulamanın amacı, öğretmen fazlasını tespit etmek, öğretmen fazlasını belirli yerlerde toplayarak, ihtiyaç olan yerlere atamaktır. 2000 yılı başı itibariyle, MEB'nin meslekî ve teknik eğitimde norm kadro sayısı, öğretmen fazlası ve ihtiyaçlar görülmektedir. Tesviye, Elektrik, Makine Ressamlığı, Motor gibi alanlardaki öğretmen fazlası diğer alanlardan çok daha yüksektir.

Buna karşın Bilgisayar, Elektronik, Mobilya Dekorasyon, Muhasebe gibi alanlarda ise öğretmen ihtiyacı göze çarpmaktadır. Ancak genel olarak, öğretmen atamalarında ülke çapında bir dengesizlik olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bunda eş durumu sebebiyle yapılan atamaların önemli bir rolü olduğu bilinmektedir.

Meslekî ve teknik eğitimde görev yapan öğretmenler, maaş karşılığı belirli saat derse girmek zorundadırlar. Meslekî ve teknik eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenler 20 saat; ticaret ve turizm eğitimi fakültesi mezunları 15 saat maaş karşılığı ders vermek zorundadırlar. Maaş karşılığı ders saati genel liselerde 15 saattir. Öğretmenler, ihtiyaç olması hâlinde isteğe bağlı ücretli ders de verebilmektedirler.

Maaş bakımından genel ve meslekî-teknik eğitimde görev yapan öğretmenler arasında kayda değer bir farkın olmadığı söylenebilir. Ancak meslek dersi öğretmenlerinin, gerek çalışma süreleri, gerekse (atölyede çalışmak zorunda oldukları için) çalışma koşulları bakımından genel alan öğretmenlerine kıyasla dezavantajlı durumda oldukları yönünde görüşler mevcuttur. Bu görüşü savunanlar, öğretmenlerin atölyede çalıştıkları sürenin özel bir şekilde hesaplanarak hizmet süresine eklenmesi, özel bir hizmet zammı verilmesi gibi değişik talepleri dile getirmektedirler.

Öğretmenler, Devletin bütün memurlarına sağladığı emeklilik ve sosyal haklardan yararlanırlar. Öğretmenler, iki sömestr arasında 15 gün ve okulların kapalı olduğu dönemlerde ücretli izinli sayılmaktadırlar.

Görev yapan öğretmenler için iki tür denetim ve değerlendirme söz konusudur. Birincisi, okul müdürü tarafından yapılan denetimdir ve bu kapsamda öğretmenin okula geliş-gidiş saatleri, ders programına uyup uymadığı, öğrenci ve velilerle ilişkisi vb. konular yer almaktadır.

İkincisi ise, Bakanlık müfettişleri tarafından yapılan denetim ve değerlendirmedir. MEB müfettişleri, belirli bir program çerçevesinde okullara giderek denetim yapmakta; öğretmenlerin derslerine konuk olarak onları değerlendirmektedirler. Bu tür değerlendirmelerin giderek okullara bırakılması yönünde bir eğilimden söz edilebilir.

Meslek yüksek okullarında görev yapan öğretmenler, YÖK tarafından eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinden mezun olanlar arasından alınmaktadır. Bu okullar YÖK'e bağlı olduğu için burada görev yapan öğretmenlerin istihdamı, hizmetiçi eğitimi vb. hususlar YÖK tarafından düzenlenmektedir.

3.4.1. Genel Bilgi Dersi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi

Bugünün öğretmen yetiştirme modelinin iki aşaması bulunmaktadır.

- Anadolu Öğretmen Liseleri ve Eğitim Fakülteleridir.
- Anadolu Öğretmen Liseleri
- 1974 yılında öğretmen okullarının öğretmen liselerine dönüştürülmesi ile bu okullara olan ilgi azalmıştır. Bu okullar, 1989-1990 öğretim yılında Anadolu Öğretmen Liseleri adı altında yeniden yapılandırılmıştır.
- Diğer liselerden farklı olarak bu okullarda , her yarıyılıda, haftada 2 saatlik meslek dersleri yer almaktadır.
- Bu derslerin toplam ders yüküne oranı %10' dur.

Yeniden yapılanmanın getirdiği en çarpıcı yenilik, bu tarihe kadar öğretmen adaylarından esirgenen yabancı dilin bu kez gerekli görülmesidir.

- Bu yenilik öğrencilerin ilgisini çekmiş ve bu okullara yeniden nitelikli öğrenci akımı başlamıştır. Böylece Köy Enstitüleri, İlköğretmen Okulları, Eğitim Enstitüleri ve hatta Yüksek Öğretmen Okullarında gündeme getirilmeyen yabancı dil öğretme gereği ilk kez benimsenerek bu kurumların bünyesine sokulmuştur.

Her ne kadar MEB’ in Anadolu Öğretmen Liseleri adı altında, eğitim fakültelerin alt yapısının oluşturması amacıyla yapılandığı kurumlar olsa da öğretmen yetiştirme ülkemizde tek elden yapılmaktadır. (OCAK ,2005)

1974-82 yıllarında MEB’ e bağlı eğitim enstitülerinin amacı da sınıf öğretmeni yetiştirmektir.

- 1975-80 yılları arasında öğretim elamanı eksikliği, politik olaylar ve baskılar gibi ağır sorunlar nedeniyle bu okullarda kendilerinden beklenileni verememişlerdir.

1982 yılında tüm yükseköğretim kurumları gibi eğitim enstitüleri de “Eğitim Yüksek Okulları” adı altında üniversitelerin çatısına alınmışlardır

Yine 1970’den 78-79 öğretim yılına kadar 3 yıllık eğitim enstitüleri olarak devam eden ortaöğretim kurumları da (ortaokul ve liseler) önemli bir değişim geçirerek süreleri 4 yıla çıkarılmış ve “Yüksek Öğretmen Okuluna” dönüştürülmüşlerdir.

- Bu dönüşüm sürecinde bölümlerde ihtisaslaşmaya yönelik(fizik-kimya,tarih-coğrafya) yeniden yapılanmaya gidilmiş ve amaç hem ortaokullara hem de liselere öğretmen yetiştirmeye dönüşmüştür.

Bu dönüşüm, yetişen öğretmenlerin ortaokuldan çok liseye yönelmelerine

neden olmuş ve bu yüzden ortaokula özgü öğretmen yetiştirme ihmal edilmiştir.

- 1982 yılında bu yüksek öğretmen okulları, eğitim fakültelerine dönüştürülerek üniversitelere bağlanmıştır. (Başkan, ,2001)

Kısacası 1982 yılında yapılan düzenleme ile öğretmen yetiştirme işlevi tamamıyla üniversitelere devredilmiş, ilköğretime öğretmen yetiştirmek üzere eğitim yüksek okulları, ortaöğretime öğretmen yetiştirmek amacıyla eğitim fakülteleri kurulmuştur.

- Eğitim Fakültelerinin dışındaki öğrenciler için “Sertifika Programları” düzenlenmiştir. (Başkan ,2001)
- Aynı zamanda, 1973 tarihli Milli Eğitim Temel kanunu ile getirilen, tüm öğretmenlerin yüksek öğrenim görmelerini ilkesini gerçekleştirmek için, 1986 Nisanından itibaren, önceki yıllarda ortaöğretim düzeyinde yetişmiş ilkokul öğretmenlerine –sayıları 130 bin kadardır- Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi tarafından 2 yıl süreli Eğitim Önlisans Programı başlatılmıştır.Bu, TV, Radyo ve basılı ders malzemeleri ile yapılmaktadır. (Akyüz, 1994)
- Öğretmen yetiştirmede reform hareketleri şöyle bir oluşum geçirmiştir.

Bugünkü anlamda;

- 1982 Eğitim Fakültelerinin kuruluşu
- 1996 Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılanması süreci başlıyor.
- 1998 yılında da uygulanmaya başlıyor.

Eğitim Fakülteleri

- 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanununun yürürlüğe girdiği 1982 yılı, dönüm noktasıdır. Öğretmen yetiştiren kurumlar açısından yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.
- Böylece öğretmen yetiştirme de MEB' den üniversitelere devredilmiştir. 1982-92 yılları arasında Eğitim Yüksek Okulları çatısı altında (önce 2,sonra 4 yıl) sürdürülen sınıf öğretmeni yetiştirme faaliyeti 1992-93 öğretim yılından itibaren Eğitim Fakülteleri sınıf öğretmenliği bölümü bünyesine aktarılmıştır. (Başkan, 2001)

1992 yılında Eğitim Fakülteleri'nin bir bölümü haline getirilen sınıf öğretmeni yetiştiren programların 4 yıla çıkarılması, ilköğretim birinci kademe öğretmenin daha kaliteli yetiştirilmesine yönelik önemli bir çaba olarak görülmekle birlikte, mezun ettiği öğretmen sayısı yarıya düştüğü için pedagojik yönden uygun olmayan önlemler alınmaya başlanmıştır. (Ocak,2001)

1993 1982 Eğitim Fakülteleri Reformu' a bakacak olursak;

- 2547 sayılı YÖK kanunu ile; Öğretmen Okulları ve Yüksek Öğretmen Okulları Eğitim Fakültelerine dönüştürülmüştür.
- Öğretmen yetiştirmeye ve öğretmenliğe akademik ve bilimsel bir boyut kazandırmıştır.
- Öğretmen yetiştiren kuruluşlar özerk bir statüye, işlevsel bir yapıya ve yasal bir dayana kavuşturulmuştur.
- Öğretmenler arasındaki statü farkını kaldırmıştır.

Üniversiteler, bünyelerine giren eğitim fakültelerini benimsememişler, ilk 15 yıllık uygulama, umulan sonucu vermemiştir.

- Bunun üzerine, 1997 yılından itibaren Yüksek Öğretim Kurumu Eğitim Fakültelerini gündeminin ilk sırasına almaya başlamış ve bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı ile yakın bir işbirliği içerisinde gidilmiştir.

- Öğretmen yetiştirme uygulamalarımızda 1996 yılına kadar toplumun gereksinimi olan ve öğretmenden toplumun beklentilerine uygun olarak “her şeyi bilen öğretmen”i yetiştirme amaçlanmaktaydı.

1997 yılından itibaren uygulamaya konulan öğretmen yetiştirme modeli, öğretmenlik mesleğini “öğretim teknisyenliği” olarak yeniden düzenlemeyi amaçlamıştır.

Yeniden yapılandırma modelinin özünde, belirli alanlardaki öğretimi gerçekleştirecek olan öğretim teknisyenlerini yetiştirmek vardır.

Yeni Düzenlemeye Göre:

- 1996'dan bu yana Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından başlatılan çalışma Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde devam etmiş ve neticede 1998-99 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmak üzere yeni bir düzenleme getirilmiştir.

- Öğretmenlik mesleği kendine özgü ilke, yöntem ve uygulamaları olan profesyonel bir meslek alanıdır.

- Bu ilkeyi harekete geçirmek ve etkili çözümler üretebilecek bir yapılaşmayı sağlamak yeni düzenlemenin temel amacını oluşturmaktadır.

Bu değişiklikler, Eğitim Fakültelerindeki bölüm yapılaşması, Milli Eğitim sistemimizdeki okul yapılaşmasına paralel hale getirilmiştir. Bir başka deyişle, fakültelerde her okul düzeyine uygun öğretmen yetiştiren bölüm ve programlar açılması öngörülmektedir. Özellikle, fakültelerde yeni kurulacak olan İlköğretim Bölümünde uygulanacak programlar yoluyla sekiz yıllık kesintisiz temel eğitimde görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmesi mümkün olacaktır. Yeni düzenlemede, ülkenin kısa ve uzun

vadede ve alanlara göre öğretmen ihtiyacı dikkate alınarak, fakültelerin bu ihtiyacı nitelik ve nicelik olarak karşılamalarını mümkün kılacak bir yapılaşmaya gidilmektedir.

MEB öğretmen ihtiyacı planlaması ile alanlara göre Eğitim Fakültelerinin kontenjanları karşılaştırmalı olarak incelendiğinde plansız ve çarpık gelişmenin olduğu kolayca fark edilecektir. Örneğin, daha çok ihtiyaç duyulan Fen Bilgisi öğretmenliği (6-8) program kontenjanı fakültelerde 1996 yılında toplam 240 iken, daha az ihtiyaç duyulan Fizik, Kimya, Biyoloji (9-11) programları kontenjanı aynı yıl için toplam 3.050' olarak belirlenmiştir.

Bu nedenle, yeni düzenlemede bu programların her fakültede lisans düzeyinde en kısa zamanda açılıp uygulamaya konması özellikle teşvik edilmektedir. Özellikle ilköğretim okullarında görev alacak öğretmenleri yetiştirirken yan alan uygulamasını etkin bir şekilde işletmek yoluyla çeşitli alanlarda ortaya çıkabilecek öğretmen ihtiyacını giderecek tedbirlerin alınmış olmasıdır. Bu kapsamda, özellikle Türkçe'nin diğer bütün programlarda yan alan olarak yer alması önerisi ayrı bir önem taşımaktadır.

3.4.2. Ülkemizde Mesleki Teknik Ortaöğretimin Durumu

4702 Sayılı Kanun , Yükseköğretim Kanununda, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununda, MEB'nin Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Sekiz Yıllık Eğitim Kanunu ve 3418 sayılı kanunlarda değişiklik yapan çerçeve niteliğinde kanundur. Bu kanunun sınavsız üniversiteye geçişle ilgili olan bölümü mesleki ve teknik eğitimde yeni bir dönüm noktasıdır.

4702 Sayılı Kanun uyarınca mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olacakların/olanların istedikleri takdirde , bitirdikleri

programın devamı niteliğinde veya buna en yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi mesleki ve teknik eğitim bölgesi içinde yer alan veya bölgesi dışındaki meslek yüksekokullarına ile açıköğretim önlisans programlarına sınavsız olarak yerleştirilebileceklerdir. Yerleştirme iş ve işlemleri ÖSYM tarafından yapılacaktır.

Bu kanunun temel amacı ülkemizde mesleki ve teknik eğitimi yaygınlaştırmak, tüm dünyada olduğu gibi ortaöğretimde mesleki teknik eğitim ağırlığını % 60 'lara çekmektir. Ülkemizde 2001 yılı itibariyle işgücünün % 77'si ilkokul, % 14'ü ortaokul, % 9' nun da yükseköğretimden mezun olanların oluşturduğu da dikkate alındığında bu kanunun önemi daha da iyi görülür.

4702 sayılı kanun uyarınca meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarından meslek yüksekokullarına sınavsız olarak öğrenci alınacağından bu geçişin program açısından tutarlılığını ve devamlılığını sağlayabilmek ve ileride modüler sisteme geçişe imkân verecek ve aynı zamanda istihdam kesiminin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde meslek yüksekokulları eğitim programlarını geliştirmek amacıyla “MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi” adı ile 10 Aralık 2001 tarihinde bir proje başlatılmıştır. Proje 30 Mayıs 2002 tarihinde hedeflerine ulaşarak tamamlanmıştır.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları öğrencilerini genel ortaöğretimin amaçları ile birlikte onları iş ve meslek alanlarına insan gücü olarak yetiştirir ve yüksek öğretime hazırlar. Mesleki ve teknik ortaöğretim;erkek teknik öğretim okulları, kız teknik öğretim okulları, ticaret ve turizm öğretimi okulları, din öğretimi okulları, çok programlı liseler, özel eğitim okulları, özel öğretim okulları ve sağlık eğitimi okullarından oluşmaktadır.

2001-2002 öğretim yılında; 3400 mesleki ve teknik ortaöğretim okulunda 821900 öğrenci öğrenim görmekte, 66100 öğretmen görev yapmaktadır.

Erkek Teknik öğretim okulları;ülkemiz endüstrisinin gereksinim duyduğu iş alanlarına orta kademe teknik insan gücü yetiştiren ve yükseköğretime öğrenci hazırlayan ortaöğretim kurumlarıdır. Erkek teknik öğretim okulları;Anadolu teknik liseleri,teknik liseler,Anadolu meslek liseleri, endüstri meslek liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır. 2001-2002 öğretim yılında,1300 okulda 348100 öğrenci öğrenim görmekte, 29000 öğretmen görev yapmaktadır.

Kız teknik öğretim okulları;ülkemiz endüstrisinin gereksinim duyduğu iş alanlarına orta kademe teknik işgücü yetiştiren ve yükseköğretime öğrenci hazırlayan ortaöğretim kurumlarıdır. Kız teknik öğretim okulları;Anadolu kız meslek liseleri, kız meslek liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır. 2001-2002 öğretim yılında; 708 okulda 136300 öğrenci öğrenim görmekte, 13500 öğretmen görev yapmaktadır.

Ülkemizin ticaret, turizm, muhasebe, bilgisayar, maliye, pazarlama, bankacılık, kooperatifçilik, sekreterlik, emlak komisyonculuğu, borsa hizmetleri, sigortacılık, mahalli idareler ve iletişim gibi alanlarda;kamu ve özel sektörün gereksinim duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiren ortaöğretim kurumlarıdır. Ticaret ve turizm öğretimi okulları;Anadolu otelcilik ve turizm meslek lisesi, Anadolu dış ticaret meslek lisesi,Anadolu ticaret meslek lisesi, Anadolu sekreterlik meslek lisesi, Anadolu aşçılık meslek lisesi, Anadolu mahalli idareler meslek lisesi, Anadolu iletişim meslek lisesi, ticaret meslek lisesi, çok programlı liseden oluşmaktadır.2001-2002 öğretim yılında; 809 okulda 263500 öğrenci öğrenim görmekte, 149000 öğretmen görev yapmaktadır.

Din öğretimi;imamlık-hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere hem

mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programların uygulandığı ortaöğretim kurumlarıdır. Din öğretimi okulları;imam hatip liseleri, Anadolu imam hatip liseleri, çok programlı liselerden oluşmaktadır. 2001-2002 öğretim yılında; 558 okulda 71500 öğrenci öğrenim görmekte, 8400 öğretmen görev yapmaktadır.

Nüfusu az ve dağınık olan yerlerde ortaöğretimin genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liseler açılarak, küçük yerleşim birimlerindeki okulların bina ve tesislerinden eğitim araçlarından, öğretmen ve diğer personelinden yararlanılmaktadır. 2001-2002 öğretim yılında; 591 çok programlı lisede 138800 öğrenci öğrenim görmekte 10200 öğretmen görev yapmaktadır.

3.4.3. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimin Sorunları

Ortaöğretimde mesleki teknik eğitimin amacı, öğrencilerini, ilgi, yetenek ve kabiliyetlerine göre hayata hazırlanmış, kendisinin ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmuş, yapıcı, üretici ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir. Bu amacın gerçekleşme derecesi, söz konusu okulların sorunlarının gerçekçi olarak saptanıp, çözümlerinin de çağa uygun yöntem ve yaklaşımlarla üretilme derecesine bağlıdır.

Ortaöğretim Döneminde Mesleki Teknik Eğitimin Sorunları:

1- Genel ve mesleki teknik eğitime karşı toplumumuzun değer yargılarının karışık (netleşmemiş) olmasıdır. Çünkü bu alan ve bu alanda düzenlenmiş olan eğitim sistemi karışıktır. Dolayısıyla insanlar hem meslek liselerine yöneliyorlar, hem de iyi bir “ara eleman” olmayı, o alanda derinleşmeyi, veya yükselmeyi düşünmüyorlar.

Toplumsal ve “yapısal” derinliklerdeki çeşitli tarihi ve düşünsel nedenlerden dolayı insanlar, bilerek veya bilmeyerek bu yanlışlığa düşmektedirler. Bu durum ise, hem insanlarımızı mutsuz etmekte, hem toplumsal ihtiyaçların yetesiye karşılanmasını engellemekte, hem de eğitim sistemimizi, fonksiyonlarını yerine getiremez duruma düşürmektedir.

2- Mesleki teknik eğitimde, ciddi anlamda yaşanan planlama sorunudur. Ülkemizde bugüne kadar, mesleki teknik eğitimin planlanmasına esas teşkil edecek insan gücü ihtiyaçları ile ilgili veriler elde edilememiştir. Bu durum, mesleki teknik eğitimin yeniden düzenlenmesinde, geliştirilmesinde ve mezunlarının istihdamında önemli sorunlara neden olmaktadır.

3- Bu okullardaki bina ve tesislerin yetersiz oluşudur.

4- Okulların eğitim programlarının çağımıza uygun olmamasıdır.

5- Okullarımızda finansman sorununun yaşanmasıdır.

6- Sanayi ve hizmet sektörleriyle gerekli işbirliğinin kurulamamış olması,

7- Nicelik ve nitelik yönünden öğretmen yetersizliği sorununun olması,

8- Ders araç-gereçlerinin yetersizliği sorununun yaşanmasıdır.

9- Mezunların istihdam sorunu yaşamaları.

10- Mezunlarının yükseköğretime geçiş sorunu yaşamalarıdır.

Bütün bu sorunlar, yıllardan beri ülkemizde, mesleki teknik eğitimin önünde duran ve onun gelişmesini engelleyen önemli faktörlerdir. Bunlar çözülmeden mesleki teknik eğitimimizin gelişmesi mümkün değildir.

Halen Teknik Eğitim Fakültesi mezunlarının unvanı bulunmamaktadır,

- Mevcut hali ile bu fakültelerin dünyada eşdeğeri (denkliği) yoktur,
- 48 saat eğitim dersi okutularak mezun edilen ve teknik öğretmen olanlara Milli Eğitim Bakanlığı'nda ihtiyaç duyulmamaktadır
- 2001-2002 öğretim yılında mezunlarımızın sadece yüzde 5'i öğretmen olarak atanmıştır,
- Endüstri meslek lisesi ve teknik liselerin cazibesini kaybetmesi ile teknik öğretmen teknik öğretmen ihtiyacı tamamen ortadan kalkmaktadır,
- Programlar, endüstrinin ihtiyaç duyduğu nitelikte teknik eleman yetiştirmeye uygun değildir,
- 200 kredinin üzerinde bir eğitim programının amaca uygun olarak uygulanması mümkün değildir,
- Hiçbir teknik eğitim fakültesinin akreditasyonu yoktur.

3.4.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Önemi

Mesleki ve teknik eğitim; toplumsal hayatın her alanında ihtiyaç duyulan mesleklerde kalifiye teknik elemanlar yetiştirilmesi için gerekli bilgi ve becerilerin verildiği eğitimidir. Mesleki ve teknik eğitimin amacı, toplumun

hedefleri ve iş çevrelerinin talepleri doğrultusunda bireylere belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeterliliklerinin kazandırılmasıdır.

Mesleki eğitim, işi bir araç olarak kullanarak bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinsel (psikomotor) yönden gelişmesini amaçlar. Bir toplumun en önemli varlığı insan kaynağıdır. Bu nedenle günümüzde tüm toplumlar işgücüne ve insan kaynaklarına yatırım yapma yarışındadırlar.

Gelişmiş ülkeler arasında yer almak, onlarla bütünleşmek isteyen Türkiye'nin elindeki en önemli kaynak, genç ve dinamik bir nüfus yapısına sahip olan insan gücüdür. Avrupa Birliğine giriş sürecinde, ülkemizin sahip olduğu bu genç ve dinamik insan gücü potansiyeli, diğer ülkelerle rekabet edebilme avantajı sağlayacak en önemli kaynaktır. Ancak bu genç nüfusun mesleki eğitimi ve istihdam edilebilirliği çok önemlidir.

Bilim ve teknolojiye gelişmeler tüm ülkelerde insan kaynaklarında aranılan nitelikleri de etkilemektedir. Bu insan gücünü iyi kullanarak diğer ülkeler arasında rekabet edebilme imkanı vardır. AB'ye giriş sürecinde toplumsal kalkınmayı gerçekleştirecek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin önemi açıktır.

Günümüzde vasıflı işgücü uluslararası platformda da en önemli unsur haline gelmiştir. Yoksa niteliksiz bir nüfus ile dünya rekabet yarışında başarılı olmamız mümkün değildir.

Nitelik düzeyi yeterli olmayan işgücü ile küresel pazarda rekabet etmek güçtür. Başarı ve rekabet daha çok bilgi-beceriye bağımlı hale gelmiştir. Nüfus artışı yüksek, okullaşma oranı yetersiz, dolayısıyla genel eğitimi düşük kalmış olan ülkemizde nitelikli iş gücüne olan ihtiyaç şiddetle hissedilmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim, eğitim sisteminin ekonomik boyutu ile ilgilidir. Mesleki ve teknik eğitim, mal ve hizmet üretimi için gerekli her seviyedeki üretici iş gücünü yetiştirmeyi amaçlar. Mesleki eğitim, çok yönlü kalkınmanın temel amaçlarından birisidir. İnsan kaynağının kalkınma amaçları

ile uyumlu olarak eğitilmesi, ülkemizin küresel rekabet gücünün artmasına anlamlı katkı yapacaktır.

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerle emek piyasasının taleplerine uygun olarak yetiştirilmiş iş gücünün, istihdamının arttırılmasına, kalkınmanın hızlandırılmasına ve Türkiye'nin küresel pazarda rekabet gücünün yükseltilmesine anlamlı katkıları olacaktır.

Mal ve hizmet üretiminde, küresel pazarda rekabet edebilmek için Türkiye'nin uluslararası standartları da dikkate alarak nitelikli işgücünü yetiştirmesi gerekir. İşgücünün niteliğinin yükseltilmesi, emeğin AB emek pazarında dolaşımı için de gereklidir.

Avrupa Birliği ülkeleri arasında mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı sürecinde ülkemiz insan gücünün Avrupa piyasalarında çalışabilmesi için, orta öğretim çağındaki olan gençlerimizin mesleki ve teknik eğitim görebilerek yetiştirilmeleri, iş ve hizmet alanlarında çalışanların ise mesleki ve teknik eğitim seviyelerinin yükseltilmesi büyük önem taşımaktadır.

Yaşadığımız yüzyılda tüm çalışanların teknolojiyi anlayabilecek kadar temel becerilere sahip olmaları, ekip halinde çalışabilmeleri, değişikliklere kolayca uyum sağlayabilmeleri, bilgiyi yorumlayan, kullanan ve yeni teknolojiler üreten insan olmaları, karar verme ve problem çözebilmeleri, yazılı ve sözlü iletişim kurabilmeleri, kaliteli ürün ve hizmet üretiminde sorumluluk alabilmeleri beklenmektedir.

Değişken şartlara uyum sağlayabilen, sorun gideren, çevresi ile iyi iletişim kurabilen, ekip çalışması yapabilen, mesleğinin gerektirdiği teknik becerilere sahip, yetişmiş mesleki ve teknik insan gücü, kalkınmanın itici gücü olacaktır. Bu tür yeterlilikleri eğitim kurumlarının tek başına geliştirmeleri ise mümkün görünmemektedir.

Bunun yolu, temeli iyi atılmış okul-işletme işbirliğinden geçmektedir. İyi bir okul işletme işbirliği ise iş hayatının talepleri ve beklentileri

doğrultusunda ülkemizdeki mesleki-teknik ortaöğretimi yeniden şekillendirilmesini gerektirmektedir. Ancak bunun tam olarak oluştuğunu söylemek de fazla iyimserlik olur.

İş hayatına değişik düzeylerde eleman yetiştiren mesleki ve teknik eğitimin, dünyadaki değişimlere oldukça duyarlı olan dinamik yapısı, bu kurumların amaç, yapı ve programlarını sürekli geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. AB'ye uyum çalışmaları kapsamında, ülkemiz mesleki ve teknik eğitim sisteminde köklü değişikliklere ihtiyaç olduğu açıktır. Bu doğrultuda, Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

3.4.5. Teknik Öğretmenlerin Sorunları

Türkiye'de mesleki - teknik orta öğretimde kaliteyi ve gelişmeyi engelleyen en önemli faktörlerden biri, teknik öğretmen olarak adlandırılan meslek dersleri öğretmenlerinin özlük hakları ile ilgili mağduriyetleri ve sorunlarıdır.

Daha önceki kazanılmış hakları ellerinden alınan ve gün geçtikçe durumları kötüye giden teknik öğretmenlerin özlük haklarında yapılacak iyileştirmelerin Türkiye'de mesleki - teknik ortaöğretimin kalitesi ve gelişimine anlamlı katkıları olacaktır. Türkiye'deki teknik öğretmenlerin özlük hakları noktasındaki en önemli sorunları aşağıda özetlenmiştir;

1. Teknik Öğretmenlerin İmza Yetkileri: 11.11.1989 Tarih ve 20339 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Elektrikle ilgili Fen Adamlarının Görev Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik ile 03.02.1990 Tarih ve 20422 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Elektrikle ilgili Fen Adamlarının Görev Yetki ve Sorumlulukları Hakkında

Yönetmeliğin Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Teknik Öğretmenlerin imza yetkilerini kısıtlayan bir yönetmeliktir.

Ayrıca 29.04.1992 Tarihinde kabul edilerek, 12.05.1992 tarih ve 21226 Sayılı Resmi gazetede yayınlanarak uygulamaya geçirilen 3795 sayılı “Bazı lise, okul ve fakülte mezunlarına unvan verilmesi hakkında kanunun 6. maddesi, teknik öğretmenlerin yetki ve sorumluluğu ile ilgili bakanlıkların ve YÖK’ün görüşleri alınarak Milli Eğitim Bakanlığı’nca hazırlanır denmesine rağmen, maalesef 13 yıldır hazırlanmamıştır. Yine 3795 Sayılı Kanunun 5. maddesi gereği Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından hazırlanan ve adı geçen yasayı rafa kaldıran, ülkemiz Mesleki ve Teknik Eğitim sisteminin ve Teknik Öğretmenlerimizin önünü kesen yönetmelikte teknik öğretmenlerimiz mağdur edilmektedir

2. Fiili Hizmet Zammı: Mesleki ve teknik okullarda görev yapan öğretmen, usta öğretici ve teknisyenler 5434 sayılı Kanunun 32. maddesinin (d) fıkrası uyarınca fiili hizmet zammından yararlanıyor iken, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü’nün 11.10.1996 tarih ve 2002 sayılı kurul kararı ile fiili hizmet zammından yararlanamaz konuma getirilmişlerdir. T.C. Emekli Sandığı yönetim kurulunca fiili hizmet zammının iptaline ilişkin yazıda gerekçe olarak “Mesleki ve Teknik Okulların atölyelerinin eğitim amaçlı olduğu, seri ve sürekli üretime yönelik olarak kabul edilmeyeceği, gaz maskesi ile çalışmayı gerektirir nitelikte zehirli ve boğucu gazlarla çalışılmadığı” gerekçe olarak gösterilmektedir. Bir bakıma, Mesleki ve Teknik Ortaöğretim kurumlarında yapılan döner sermaye çalışmaları bir kenara itilerek, böyle bir karar alınması teknik öğretmenlerimizi mağdur etmektedir.

3. Teknik Hizmet Tazminatı: 23.10.1989 tarihinde, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ile 375 Sayılı Kanun hükmünde kararnamede değişiklik yapılmasına dair kanun hükmünde kararname çıkartılarak, zam ve tazminatlar başlıklı ek maddeye (f) bendini eklemek suretiyle, 36. madde kapsamındaki teknik hizmetler sınıfındaki görev alma niteliklerini taşıyıp, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Mesleki ve Teknik Ortaöğretim okul ve kurumlarında

atölye, laboratuvar veya meslek dersleri öğretmeni olarak atanana %40'a kadar Teknik Hizmet Tazminatı verilir hükmü getirilerek, mesleki ve teknik okullarda görev yapan teknik öğretmenlerin gelir düzeyleri yükseltilerek, değişik kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektöre kaçırları önlenmeye çalışılmıştır.

4. Ancak, kanunla %40'a kadar verilecek olan bu Teknik Hizmet Tazminatı, Maliye Bakanlığı'nca uygulamaya geçirilirken branşlara göre %6 – 15 oranında uygulanmakta, bu da teknik öğretmenlerimizin aleyhinde bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Mesleki Eğitim Tazminatı: Teknik öğretmenlere 4389 sayılı yasa ile yüzde 5 – 15 arasında ödenen mesleki eğitim tazminatı yüzde yüze çıkartılmalıdır.

3.4.6. Ortaöğretimde Sayısal Durum

Tablo.10: 2003-2004 öğretim yılında ortaöğretimde öğrenci, öğretmen ve okul sayıları

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı
		Toplam	Erkek	Kız	
Genel Ortaöğretim	2 746	1 324 083	727 315	596 768	71 344
Resmî	2 289	1 267 480	696 107	571 373	62 875
Özel	457	56 603	31 208	25 395	8 469
Mesleki Ortaöğretim	3 221	804 874	513 264	291 610	63 471
Resmî	3 196	803 419	512 279	291 140	63 341
Özel	25	1 455	985	470	130
Genel Toplam	5 967	2 128 957	1 240 579	888 378	134 815

Kaynak: MEB

2003-2004 öğretim yılında;

- 5.9 bin ortaöğretim kurumunda 2.1 milyon öğrenci öğrenim görmekte, 134.8 bin öğretmen görev yapmaktadır.
- Okulların yüzde 92'si, öğrencilerin yüzde 97'si ve öğretmenlerin yüzde 94'ü resmî niteliktedir.

Okulların yüzde 46'sı, öğrencilerin yüzde 62'si ve öğretmenlerin yüzde 53'ü genel ortaöğretimde yer almaktadır.

3.4.7. Genel Ortaöğretimde Okul Öğretmen ve Öğrenci Sayısının Dağılımı

Genel ortaöğretim, ilköğretim üzerine en az üç yıl öğrenim veren ve 15-17 yaş grubu çocukların eğitimini kapsamaktadır. Genel ortaöğretimin amacı; öğrencileri ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştirmek ve yükseköğretime hazırlamaktır. Genel ortaöğretim; liseler, yabancı dil ağırlıklı liseler, Anadolu liseleri, Fen liseleri, Anadolu öğretmen liseleri, Anadolu güzel sanatlar liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır.

Tablo.11. 2003-2004 öğretim yılında genel ortaöğretimde sayısal durum

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı
		Toplam	Erkek	Kız	
Lise	1 555	987 457	543 131	444 326	46 025
Çok Programlı Lise	142	30 042	18 752	11 290	2 206
Anadolu Lisesi	415	202 872	109 691	93 181	11 352
Fen Lisesi	48	9 992	6 688	3 304	724
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	38	4 159	1 289	2 870	444
Anadolu Öğretmen Lisesi	91	32 958	16 556	16 402	2 124
Özel Lise	457	56 603	31 208	25 395	8 469
Toplam	2 746	1 324 083	727 315	596 766	71 344

Kaynak:MEB

Yukarıdaki tabloya göre 2003-2004 öğretim yılında;

- 2.700 bin genel ortaöğretim kurumunda 1.300 milyon öğrenci öğrenim görmektedir, 71.300 öğretmen görev yapmaktadır.
- Genel ortaöğretimde okullar; yüzde 57 lise, yüzde 17'si özel lise, yüzde 15'i Anadolu lisesi, yüzde 5'i Çok programlı Lise, yüzde 2'si fen lisesi, yüzde 3'ü Anadolu öğretmen lisesi, ve yüzde 1'i Anadolu güzel sanatlar lisesindedir.
- Genel ortaöğretimde öğrencilerin ; yüzde 74,6'sı lisede, yüzde 4,3'ü özel lisede, yüzde 15,3'ü Anadolu lisesinde, yüzde 2,3'ü Çok Programlı Lise' de, yüzde 0,8'i fen lisesinde, yüzde 2,4'ü Anadolu öğretmen

lisesinde ve yüzde 0,3'ü Anadolu güzel sanatlar lisesinde öğrenim görmektedir.

Tablo:12 2003-2004 öğretim yılında ortaöğretimde öğrenci, öğretmen ve okul sayıları

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı
		Toplam	Erkek	Kız	
Genel Ortaöğretim	2 746	1 324 083	727 315	596 768	71 344
Resmî	2 289	1 267 480	696 107	571 373	62 875
Özel	457	56 603	31 208	25 395	8 469
Meslekî ve Tek. Ortaöğretim	3 221	804 874	513 264	291 610	63 471
Resmî	3 196	803 419	512 279	291 140	63 341
Özel	25	1 455	985	470	130
Genel Toplam	5 967	2 128 957	1 240 579	888 378	134 815

Kaynak: MEB Personel Genel Müdürlüğü

Tablo12'ye baktığımızda 2000-2001 öğretim yılında;

- 5.9 bin ortaöğretim kurumunda 2.1 milyon öğrenci öğrenim görmekte, 134.8 bin öğretmen görev yapmaktadır.
- Okulların yüzde 92'si, öğrencilerin yüzde 97'si ve öğretmenlerin yüzde 94'ü resmî niteliktedir.

Okulların yüzde 46'sı, öğrencilerin yüzde 62'si ve öğretmenlerin yüzde 53'ü genel ortaöğretimde yer almaktadır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.Tablolardan Elde Edilen Bilgilerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde , araştırmanın genel amacı doğrultusunda aranan cevaplara ilişkin toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 1` e bakıldığında örgün eğitimde öğretmen sayısı, kurum sayısı ve öğrenci sayısının en fazla olduğu görülür. İkinci sırada ilköğretim bulunmaktadır. Genel ortaöğretimde 72 609 öğretmen,1 490 376 öğrenci bulunmaktadır. Mesleki ve Teknik Orta Öğretimde ise 66 176 öğretmen, 821 895 öğrenci bulunmaktadır. Genel Ortaöğretimde kız ve erkek öğrencilerin sayıları birbirine yakınken , Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde kız öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısının yarısı kadardır.

En az öğrenci sayısı okul öncesi eğitim kademesinde görülmektedir.

Tablo 2 `de 2003 yılında 42 166, 2004 yılında 47 386, 2005 yılında 37 110, 2006 yılında ise 29 914 öğretmen ataması yapılmıştır.

Tablo 3` de 2005 yılında ilk defa atanan öğretmenlerin bölgelere ve cinsiyete göre sayılarına bakıldığında en fazla atama yapılan bölgenin Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi olduğu görülmektedir. Sırasıyla; Marmara Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, Akdeniz Bölgesi ve Ege Bölgesi gelmektedir.

Meslek dersi öğretmenliğine atanan öğretmen sayısına bakıldığında en fazla atama yapılan bölge Marmara Bölgesi`dir. En az atama yapılan bölge Ege Bölgesi`dir.

Kültür dersi öğretmenliğinde yapılan atamalarda ise en fazla atama Marmara Bölgesi`ne en az atama Ege Bölgesi`ne yapılmıştır.

Sınıf öğretmenliği alanında en fazla atama Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne yapılmıştır. En az atama Ege Bölgesi'ne yapılmıştır.

Tabloya bakıldığında en fazla atama yapılan alanın genel bilgi dersi öğretmenliği olduğu görülür. Türkiye genelinde genel bilgi dersi öğretmenliği alanında 115 219 öğretmen atandığı görülmektedir.

En az atama yapılan alan meslek dersi öğretmenliği alanıdır.

Tablo 4'te 2005 yılında ilk defa atanan öğretmenlerin branşlara göre sayıları verilmiştir.

Tabloya bakıldığında en fazla atamanın sınıf öğretmenliği alanında yapıldığı görülür. En az atama görme engelliler sınıf öğretmenliği alanındadır. Genel bilgi dersi öğretmenliği alanında yapılan atama , meslek dersi öğretmenliği alanında yapılan atamadan fazladır. Burada yapılan atamalarda öğretmenlerin dağılımında bir dengesizlik olduğu görülmektedir.

Tablo 5'te 2005 yılında yer değiştirme suretiyle yapılan atamalarda en fazla atama sınıf öğretmenliği alanındadır. Aynı şekilde genel bilgi dersi öğretmenliği alanında meslek dersleri öğretmenliği alanından daha fazla atama yapılmıştır. Öğretme n dağılımındaki dengesizlik burada da görülmektedir.

Tablo 6 `da fakülte ve verilen program sayısına bağlı olarak öğrenci sayısı bakımından , Teknik Eğitim Fakülteleri ilk sırada , Mesleki Eğitim Fakülteleri ikinci sırada , Ticaret ve Turizm Eğitim Fakülteleri de son sıradadır.

Tabloda dikkati çeken bir diğer husus ise, ticaret ve turizm eğitimi fakültesindeki öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımında çok büyük farklılıklar görülmemesine karşın, teknik eğitim fakültelerinde erkeklerin, meslekî eğitim fakültelerinde ise kızların büyük çoğunluğu oluşturmalarıdır. Bu durum, fakültelerin öğretmen yetiştirdikleri okul türlerine devam eden öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımıyla paralellik göstermektedir.

Tablo 7`de mevcut ve ihtiyaç duyulan atölye ve meslek dersleri öğretmen sayılarının genel müdürlüklere göre dağılımı verilmiştir. Tabloya göre en fazla ihtiyaç duyulan branşlar Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü`ne bağlı okullarda görülmektedir .En az öğretmen ihtiyacı olan branşlar Ticaret ve Turizm Eğitimi Müdürlüğü`ne bağlı okullarda bulunmaktadır.

Tablo 8 `de eğitim programları verilmiştir.

Programları şekillendiren üç ana boyuttan birisi olan genel kültür dersleri, Yüksek Öğretim Kurumu`nun koyduğu zorunlu derslerdir. Bunlar; Türk Dili, Tarih, Yabancı Dil, Beden Eğitimi ve Sanat dersleridir. Ayrıca birinci sınıfta Matematik, Kimya, Fizik dersleri de okutulmaktadır.

Özel alan dersleri, öğretmenin eğitimini vereceği alana ilişkin dersler olup, teorik ve uygulamalı olarak sınıf, atölye veya lâboratuvar ortamlarında verilmektedir. Özel alan dersleri, bölümün toplam dersleri arasında en ağırlıklı kısmını oluşturur

Tablo 9 `da eğitim kademelere göre kamu ve özel sektörde öğretmen istihdamı verilmiştir. Buna göre

Bu kademedeki görev yapan öğretmenlerin %50.79`u genel orta öğretimde, %49.22`si meslekî ve teknik orta öğretimde görev yapmaktadır.

1998-2000 döneminde genel orta öğretimde görev yapan öğretmenlerin toplam içindeki oranı %15.14`ten %14.23`e düşerken, meslekî ve teknik öğretimde bu oran %14.67`den %13.88`e düşmüştür. Bu düşüşe kamu-özel sektör açısından bakıldığında özel sektördeki düşüş, çok daha fazla ve hızlı olmuştur

Tablo 10`da 2003 2004 öğretim yılında ortaöğretimde öğrenci , okul ve öğretmen sayıları verilmiştir.

2003-2004 öğretim yılında;

- 5.967 ortaöğretim kurumunda 2.128 957 öğrenci öğrenim görmekte, 134.815 öğretmen görev yapmaktadır.
- Okulların yüzde 92'si, öğrencilerin yüzde 97'si ve öğretmenlerin yüzde 94'ü resmî niteliktedir.

Okulların yüzde 46'sı, öğrencilerin yüzde 62'si ve öğretmenlerin yüzde 53'ü genel ortaöğretimde yer almaktadır.

Tablo 11`de 2003 -2004 yılında genel ortaöğretimde sayısal durum verilmiştir. 2003-2004 öğretim yılında;

- 2.7 bin genel ortaöğretim kurumunda 1.3 milyon öğrenci öğrenim görmekte, 71.3 bin öğretmen görev yapmaktadır.
- Genel ortaöğretimde okullar; yüzde 57 lise, yüzde 17'si özel lise, yüzde 15'i Anadolu lisesi, yüzde 5'i ÇPL, yüzde 2'si fen lisesi, yüzde 3'ü Anadolu öğretmen lisesi, ve yüzde 1'i Anadolu güzel sanatlar lisesindedir.
- Genel ortaöğretimde öğrencilerin ; yüzde 74.6'sı lisede, yüzde 4.3'ü özel lisede, yüzde 15,3'ü Anadolu lisesinde, yüzde 2,3'ü ÇPL' de, yüzde 0,8'i fen lisesinde, yüzde 2,4'ü Anadolu öğretmen lisesinde ve yüzde 0,3'ü Anadolu güzel sanatlar lisesinde öğrenim görmektedir.

Tablo:12`de 2003-2004 öğretim yılında ortaöğretimde öğrenci, öğretmen ve okul sayıları verilmiştir. 2003-2004 öğretim yılında

- 5.9 bin ortaöğretim kurumunda 2.1 milyon öğrenci öğrenim görmekte, 134.8 bin öğretmen görev yapmaktadır.
- Okulların yüzde 92'si, öğrencilerin yüzde 97'si ve öğretmenlerin yüzde 94'ü resmî niteliktedir.

Okulların yüzde 46'sı, öğrencilerin yüzde 62'si ve öğretmenlerin yüzde 53'ü genel ortaöğretimde yer almaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ,TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde Atölye ve Meslek Dersi Öğretmenleri İle Genel Bilgi Dersi Öğretmenlerinin Dağılımındaki Dengesizlik Nedenlerinin Karşılaştırılması`na yönelik araştırma bulgularından elde edilen verilere dayalı sonuçlar verilmiş, ve sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç

Bu araştırma amacına ulaşmak için yapılan kaynak taraması, verilerin toplanması, toplanan verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması sırasında elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Atölye ve meslek dersi öğretmenleri ile genel bilgi dersi öğretmenlerinin dağılımındaki dengesizlik nedenleri şöyle sıralanabilir:

- Tablolara bakıldığında; Türkiye genelinde genel bilgi dersleri öğretmen sayısının atölye ve meslek dersi öğretmenlerinin sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Yapılan atamalarda da genel bilgi dersi öğretmenliği alanında, atölye ve meslek dersi öğretmenliği alanından daha fazla atama yapıldığı görülmektedir.

Bunun birçok nedeni vardır. Yapılan araştırma sonucunda meslek liselerine gereken önemin verilmediği görülmektedir. Ülkemizde meslek liseleri fazla tercih edilmemektedir. Bu liselerde öğrenci azlığı ve bazı bölümlerde hiç öğrencinin olmayışı atölye ve meslek dersi öğretmenlerine çok az sayıda

kontenjan ayrılmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla atölye ve meslek dersi öğretmenleri kendi branşlarında istihdam edilememektedir. Bunun sonucunda da dengesizlik oluşmaktadır

Gelişmiş ülkelerde ortaöğretim sistemi “genel” ve “mesleki teknik eğitim” şeklinde düzenlenmiş, bunun yaklaşık olarak % 30 unu genel lise, % 70’ ni de mesleki teknik eğitim oluşturacak şekilde hedef konulmuş, bu her iki kesimin de fonksiyonları belirlenmiş, sonra da bu hedefe ulaşmak amacıyla, bu kesimlerin hem süreci, hem de sonucu cazip hale getirilmiştir.

Böylece hem genel liselere ve onun ileri aşaması olan fakültelere yönelenler rahatlamış, hem de mesleki teknik eğitim ve onun ileri aşaması olan “sanayi, hizmet ve bilişim sektörleri” kalifiye ara eleman ihtiyacını karşılama imkanı bulmuştur. Bunun sonucu olarak da o dünyada üniversite ve teknoloji enstitüleri rahatlıkla fonksiyonlarını icra edebilmişler, sanayi, hizmet ve bilişim sektörleri, söz konusu kalifiye ara elemanlarla kaliteli üretim ve gelişme kaydetmişler, bazı istisnalar hariç, insanlar kendilerine uygun iş bulmuşlar, o ülkeler de gelişmişlerdir.

İlk bakışta bizde de ortaöğretim, “genel” ve “mesleki teknik eğitim” formatında düzenlenmişse de, yanlış ve eksik uygulamalardan dolayı, çağdaş dünyadaki oranların tersi bizde gerçekleşmiştir. % 30-35 civarında olan mesleki teknik eğitim, hem kurumsal olarak, hem de öğrenci bazında, sanayi ve hizmet sektörlerini esas alarak değil, genel lisede imişler gibi, çeşitli fakülteleri hedefleyerek eğitim öğretim yapmaktadırlar.

Böylece, o okullarda okuyan öğrenciler sanayi, hizmet ve bilişim sektörlerinin ihtiyaçlarına göre hazırlanmak yerine, üniversite ve fakültelere yönelmenin gayretine düşmektedirler.. Bu ise, hem mesleki teknik eğitimi felç etmekte, hem genel liseleri boğmakta, hem üniversite ve fakülteleri işlevsiz hale getirmekte, hem de sanayi, hizmet ve bilişim sektörlerini atılım yapamaz duruma sokmaktadır.

- Genel ve mesleki teknik eğitime karşı toplumumuzun değer yargılarının karışık (netleşmemiş) olmasıdır. Çünkü bu alan ve bu alanda düzenlenmiş olan eğitim sistemi karışıktır.

Bu durum ise, hem insanlarımızı mutsuz etmekte, hem toplumsal ihtiyaçların yetesiye karşılanmasını engellemekte, hem de eğitim sistemimizi, fonksiyonlarını yerine getiremez duruma düşürmektedir.

- Mesleki teknik eğitimde, ciddi anlamda planlama sorunu yaşanmaktadır.

Ülkemizde bugüne kadar, mesleki teknik eğitimin planlanmasına esas teşkil edecek insan gücü ihtiyaçları ile ilgili veriler elde edilememiştir. Bu durum, mesleki teknik eğitimin yeniden düzenlenmesinde, geliştirilmesinde ve mezunlarının istihdamında önemli sorunlara neden olmaktadır.

- Atölye ve meslek dersi öğretmenlerinin ihtiyaç analizinin tam yapılmayışı.

- Mesleki teknik eğitim okullarında uygulanan eğitim programlarının çağımıza uygun olmamasıdır. Ülkemiz eğitiminin genelinde olduğu gibi, bu okulların programları hem kuram ağırlıklıdır, hem de sanayi ve hizmet sektörüne değil, genel lise eğitimine dönüktür.

- Mezunların istihdam sorunu yaşamaları,

- Mezunlarının yükseköğretime geçiş sorunu yaşanmalarıdır.

- Atölye ve meslek dersi öğretmenlerinin çalışma koşullarının genel bilgi dersi öğretmenlerine göre daha ağır oluşu.

- Okul döneminde bilinçli tercihin yapılmaması.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Mesleki ve teknik eğitimin önemi anlatılarak daha cazip hale getirilebilir. Mesleki teknik eğitimin finansmanına, kamu bütçesinden daha çok pay ayrılarak, özel sektörün, mesleki teknik eğitim alanında da okullaşma yoluyla hizmet vermesi teşvik edilebilir. Buna ek olarak, ülkenin sanayi bölgelerinde endüstri meslek liseleri ve teknik liseler, endüstri ve sanayi sektörünün temsilcilerine; turizm bölgelerinde, turizm meslek liseleri, bu alandaki sektör temsilcilerine; tarımın yoğun olduğu alanlarda, ziraat meslek liseleri de o alandaki sektör temsilcilerine devredilebilir. Bu sektörler, söz konusu okullarda, Bakanlık kontrolünde eğitim öğretim yaparak kendi kadrolarını yetiştirerek, bu hizmetten yararlanan sendika, oda, kişi, kamu ve özel sektör kuruluşlarının katkı yapmaları sağlanabilir. Avrupa’da, sendikalar, ilgili işletmeler, sanayi ve ticaret odaları ile yerel yönetimler, mesleki teknik eğitimin finansmanına, büyük oranda katkıda bulunmaktadır.

- Mesleki eğitimle ilgili bilgiler verilerek toplumun değer yargıları düzeltilmeye çalışılabilir. Mesleki eğitimin önemini kavrayan aileler ve bu bölümleri tercih edecek öğrenciler daha istekli olacaklardır.

Bugünkü şartlarıyla, iş bulma, işinden tatmin olma ve kazandıracağı sosyal statü yönünden insanlar çocuklarına “mesleki teknik eğitim” aldırmayı pek fazla istemiyorlar.

Öyle ise, toplumsal hayatın yani sanayi, hizmet ve bilişim sektörlerinin en çok ihtiyaç duyduğu; mensuplarının da “iş bulma, işinden tatmin olma ve kazandıracağı sosyal statü yönünden” doyuma ulaşacağı ve yukarıda belirtildiği gibi, kalkınmanın ve gelişmenin ana unsurlarından birisi olan mesleki teknik eğitimi ve mezunlarını yeniden tanımlamak, bu alanda ciddi çalışma ve yatırımlar yapılarak onları birer cazibe merkezi haline getirilebilir.

- Ülkemizde mesleki teknik eğitimin planlanmasına esas teşkil etmek üzere, hangi iş kolunda, hangi düzey ve nitelikte, ne kadar “kalifiye ara eleman”a yani mesleki teknik eğitim mezununa ihtiyaç duyulduğu ve gelecekte ne kadar ihtiyaç duyulacağı, ileriye yönelik projeksiyonlarla kısa zamanda belirlenmeli, belirlenecek bu veriler ışığında da mesleki teknik eğitimin bugünü ve geleceği planlanmalıdır.

- Atölye ve meslek dersleri öğretmenleri, mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarının ihtiyaçlarına uygun nitelikte ve sayıda yetiştirilerek, MEB ile YÖK arasında kurumsallaştırılmış işbirliği ve koordinasyon anlayışı ile kısa ve uzun vadeli ihtiyaç ve bu ihtiyacın karşılanmasına ilişkin planlama yapılabilir.

- Atölye ve meslek dersleri öğretmenlerini yetiştiren fakültelerin öğretim programları, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında uygulanan programlarla bütünleştirilerek, daha nitelikli öğretmen yetiştirmek amacıyla gözden geçirilip, uygulama ağırlıklı bir yapıya kavuşturulabilir.

- Mesleki teknik lise mezunları, kendi alanlarında veya uygun bir alanda iş bulamamaktadırlar- ki buralara yönelimin, az oluşunun önemli bir sebebi de budur. Bunun karşılıklı iki sebebi vardır. Birincisi, okullarımızın mezunları, iş hayatının beklentilerini karşılayamaması ikincisi de, ülkemizdeki sanayi, hizmet ve bilişim sektörleri, “kalifiye ara eleman” arayışında pek istekli görünmemeleridir. Öyle ise, mesleki teknik lise üst kademe yöneticilerinin, sanayi, hizmet ve bilişim sektörünün istek, beklenti ve ihtiyaçlarına dönük programlar uygulaması gerektiğini; iş dünyasının da gelişme ve kalkınmanın, nitelikli insan gücüne bağlı olduğu görülmektedir. Bu iki yaklaşım hayata geçirildiğinde, mesleki teknik lise mezunları daha rahat iş bulmaya, sanayi, hizmet ve bilişim kuruluşları da gelişme ve kalkınmaya başlayacaklardır

- Ülkemizde mesleki teknik lise mezunları yükseköğretime geçiş sorunu yaşamaktadırlar. Mesleki teknik eğitimde genel amaç, “kalifiye ara

eleman” yetiştirmektir. Doğal olanı, bunların ortaöğretimi bitirdikten sonra, derinleşmek ve gelişmek için “kendi alanlarında” yükseköğretime yönelmeleridir.

Meslek yüksek okulları aşağıda belirtilen şekilde, her yönden cazip hale getirilerek, öğrencilerin büyük bir kısmının oraya yönelmesi sağlanabilir.

Ülkemizdeki mesleki teknik liselerin yüksek öğretimdeki “kendi alanları” olarak belirlenmiş olan fakültelerin sayıları ve nitelikleri yeniden gözden geçirilebilir..

- Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında görev yapan atölye ve meslek dersleri öğretmenlerinin statüleri yükseltilerek ücretleri endüstride çalışan emsallerinin düzeyine getirilebilir

- İnsanlar, seçtikleri alanı bilerek ve isteyerek seçmeli ve onu sevmelidirler. Seçip yöneldiği halde, o alanla uyum sağlayamayan veya başka alanlarda gözü olan insanlar da, şartlarını yerine getirdikleri takdirde, rahatlıkla başka bir alana, yatay ve dikey geçiş yöntemleriyle yönelme imkanına sahip olabilmelidirler, yani önlerine engel konulmamalıdır

KAYNAKÇA

AKAR, İsmail(2001).**Geçmişten Günümüze Eğitim Tarihi**, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi

AKBABA, Sırrı (2002). **Öğretmen Yetiştirmede Meslekî Rehberliğin Yeri ve Önemi** , MEB, 2002, Millî Eğitim , Yaz-Güz / 2002,

AKPINAR, İsmail (1997), **2000'li Yıllar Eşiğinde Meslekî Eğitim ve Türkiye İçin Yeni Açılımlar Uluslararası Sempozyumu**, MEKSA Yayınları, Ankara.

AKYÜZ, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993'e)**, Kültür Koleji Yay., İstanbul, 1994, Faik Reşit Unat, “İlk, Orta, Yüksek Tedrisatımızın On Senelik Bilançosu”, Fikirler, Sayı 100 , 29 T. Ev. 1933,

ATANUR BAŞKAN, Gülsün, Ankara, 2001, **”Öğretmenlik Mesleği Ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma”** Denge Matbaacılık Ltd. Şti

Avrupa Birliği Türkiye Temsilciliği, (2003), **Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Katılım Sürecine ilişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu** , Ankara.

BİRCAN, İsmail (1993), **İstihdam ve Ara İnsan Gücünün Temel Sorunları**, TEK-SAV 2000 Yılına Doğru Meslekî Teknik Eğitim Sempozyumu'na sunulan bildiri, Ankara.

BİNBAŞIOĞLU,Cavit “**Köy Enstitülerinde Öğretim Programları**”,
Öğretmen Dünyası, Nisan 1990, Sayı 124, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı,

DPT (2001). **Orta öğretim: Genel Eğitim, Meslek Eğitimi, Teknik Eğitim** , 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu,
Ankara: DPT yayını, No: 2576.

DUMAN, Ahmet (2000), **Yetişkin Eğitimi** , Ütopya Yayınları, Ankara.

Ed. (Kadir Keskinlik (2005) “**Meslek Olarak Öğretmenlik** ” Gürbüz OCAK
Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Pegem A Yayıncılık. Ankara.)

EKİN, Nusret (1997), **Küresel Bilgi Çağında Eğitim-Verimlilik, İstihdam** , İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını,Yayın No:1994-43.

İlköğretimde Yönelme Yönergesi, Tebliğler Dergisi , 2552: Eylül 2003.

KARAUÇAK, Şebnem (1992), **Avrupa Topluluğu ve Türkiye’de Meslekî Eğitim** , İktisadi Kalkınma Vakfı yayını, İstanbul.

MEB (1998), **Meslekî ve Teknik Eğitimin, Orta öğretim Sistemi Bütünlüğü İçinde Ağırlıklı Olarak Yeniden Yapılandırılması** , 16. Millî Eğitim Şurası, Ankara.

MEB (2004), **Motorlu Taşıtlar Tanıtım Modülü** , MEGEP

Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği, Resmi Gazete , 25664:08.12.2004.

Millî Eğitim Kanunu, Resmi Gazete , 14574:24.06.1973.

ŞİMŞEK, Ali, (2004), **Mesleki ve Teknik Eğitimde Yeniden Yapılanma**, Tüsiad Yayınları

ULUĞ, Fevzi (1999), **Eğitimde Grup Süreçleri** , TODAİE Yayınları, Ankara.

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, **“Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi”**, Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi İle İlgili Rapor, Ankara, 1998,

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı **“Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi”** Eğitim Fakülteleri

Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi ile ilgili Rapor,Ankara,1998

ZENGİNGÖNÜL, Oğul (1995), s.119, s.120-124, s.128, s.130, **Avrupa Birliği'nde Meslekî Teknik Eğitime Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Bir Uyum Analizi**, TOBB Yayınları, Ankara